

MAGYAR SIKETNÉMA-OKTATÁS

A „SIKETNÉMA-INTÉZETI TANÁROK ORSZ. EGYESÜLETÉNEK“ HIVATALOS LAPJA.

Megjelenik minden hó elsején legalább egy ivnyi terjedelemben.

Szerkesztő:
Kegler Ferenc egyesületi v. titkár,
 Kőrmöcbánya, Snk. intézete.

Kiadó és laptulajdonos:
 a Siketn.-int. Tanárok Orsz. Egyesülete.

Kiadóhivatal:
 Budapest, VIII., Fesztetich-utca 3. szám.

Az Egyesület hivatalos ügyeiben minden irat
Borbély Sándor elnökhöz küldendő
 Vác, Siketnémák kir. orsz. intézete.

Előfizetési ár egy évre:
 tagoknak 7 korona, másoknak 12 korona.

A tag- és lapdíjak **Völker József**
 egyesületi pénztárnok nevére küldendőek
 Sopron, Siketnémák intézete.

Jegyzőkönyv

a Siketnéma-intézeti Tanárok Orsz. Egyesületének Budapesten a siketnémák állami intézetében 1916. évi július hó 2.-án tartott XIV. rendes közgyűléséről.

Jelen vannak: Borbély Sándor elnökle alatt Klis Lajos tiszteletbeli elnök, Istenes Károly titkár, Völker József pénztárnok, Záborszky Árpád jegyző, Herrmann Antal dr. tb. tag, továbbá a következő egyesületi tagok és vendégek: Bárczi Gusztáv, Bihari Károly dr., Blahó Antal, Derbész Bertalan, Györgyfy Ákos, Gogola Aladár, Gurszky Ernő, Gaár Vilmos ifj., Haberstroh József, Jarzsebszky Oszkár, Krupa Pál, Klis Lajosné, Kondra Mihály, Konrád György, Molnár Antal, Molnár Antalné, Nagy Péter, Puha László, Puha Lászlóné, Pető Ferenc, Rott Lajos, Rózsa Ede, Révász Kálmán, Simon József, Séra Lajos, Szépfalusi Ferenc, Szotfrid József, Váradi Zsigmond, Vas István, Vatter Ferenc, Vissi János, Wolkóber János, Zemkó Péter, Zsemberi József s. t. b.

Tárgy.

I. *Elnöki megnyitó.* Borbély S. elnök elüljáró beszédjében elsősorban is a tagok szíves elnézését kéri a vezetőségnek ama eljárásáért, hogy az ez évi tárgysorozat a rendes szokástól eltérően csak egy napra szorított össze. Ezt azonban csak a mostani nagy időkre való tekintettel idő és költségkímélés szempontjából tette. Tájékoztatja továbbá a közgyűlést arról, hogy a mostani tisztikar csak a választmány meghatalmazása alapján viseli tisztségét, miután megbízatása a mult esztendőben már lejárt volna. A háború első esztendeje ugyanis annyira megbénította egyesületi működésünket, hogy az elmúlt évben még a rendes évi közgyűlésünket sem tarthattuk meg, mert nemcsak tagjaink jelentős százaléka, de a titkárunk és a jegyzőnk is a harctéren teljesítettek szolgálatot. A tisztikar tehát az elmúlt évben szabályos választás nélkül viselte tiszt-

ségét, amelyért azonban a választmány a felelősséget magára vállalta. A közgyűlésnek a mult esztendőben való elmaradása egyébként a tagoknak tudtával s a legnagyobb részének a kifejezett helyeslő tudomásul vételével történt. Ezek előrebocsátása után s utólagos jóváhagyása reményében az elnök a közgyűlést megnyitja.

A közgyűlés lelkes éljenzéssel veszi tudomásul az elnöki beszédet s ezen felül úgy az elnöknek, mint az egész tisztikarnak hálás köszönetet mond, hogy a nehéz viszonyok között is rendes mederben tudta tartani az egyesület ügyeit, s annak irányítását, — mint hív kormányos — a világháborúnak e rémes viharában is megelégedésre és elismerésre méltóan intézte.

II. *Jegyzőkönyvhitelesítők kiküldése.*

Az elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére Szotfrid József és Puha László tagtársakat kéri fel.

III. *Istenes Károly előadása néhány katona bemutatásával a háború siketeiről, némáiról, siketnémáiról és hibásan beszélőiről.*

A közgyűlés feszült figyelemmel hallgatta az értékes és tanulságos előadást, amelyért a közgyűlés tagjainak a nevében az elnök elismerését és hálás köszönetét fejezte ki, a benne foglalt jelentősebb kérdések megvitatását pedig — az idő rövidsége miatt —, a közgyűlés az aznapi délutáni választmányi gyűlésre halasztotta, és az ott hozandó határozatok végrehajtásával az elnökséget bizta meg.

IV. *Emlékbeszéd Gácsér Józsefről.*

Borbély S. elnök a következő beszédet mondja néhai Gácsér Józsefről, egyesületünk volt alelnökéről:

Gácsér József emlékezete.

Most egy éve s egy hónapja, hogy egyik legkedvesebb barátunk, Gácsér József, a Siketnéma-intézeti Tanárok Országos Egyesületének egyik kezdeményező munkása, később alelnöke, mindvégig pedig lelkes tagja, a debreceni siketnéma-intézet igazgatója az életnek Küzdelem mezején elfáradván, összeroskadt, meghalt. Negyvenhárom éves volt.

Az életnek derekán: a legtöbb tennivalója között s a férfiúi alkotó képességnek magaslatán érte el végzete.

A veszteség okozta fájdalomunk első, sajgó érzését enyhítette már az azóta eltelt idő. „Fájdalmunk szélvészre kitorombolt, elzúgott“ s nyugovóra tért azóta. E lelki megülepedségben emlékezzünk meg értékes barátunkról.

Néhai Gácsér József barátunk az aránylag rövid pályafutása alatt annyira meghódította emberi rokonszenyünket, lefoglalta kartársi becsülésünket és biztosította magának baráti szeretetünket, hogy — mi egyesek, kik ismertük őt — a már régebben kezdődött és sokáig folyt élet-halál küzdelmének tudata mellett is fájdalmas megdöbbenést éreztünk halálhírének hallatára. És ez őszinte érzés hatása alatt nemcsak a szokásnak, de a szokáson felül az érdemnek is hódoltak azok, kik az emlékét egy az ő nevére tett alapítvány

kezdeményezésével kívánták méltó emlegetés tárgyává tenni. A Siketnéma-intézeti Tanárok Országos Egyesületének választmánya tehát helyes megítéléssel az összefoglaló érzés oltárán áldoz most, midőn a megboldogultnak emlékét e közgyűlés keretében, ünnepélyes formák között kívánja tisztelni és tiszteltetni.

A mi szakbeli társadalmunk kevés tagból álló, — úgy, miként ügyünk is: a siketnémák oktatása csak egy kisded újabb hajtása a magyar kultúrának. De azért ne próbálja a falakon kívülről senki sem mondani azt, hogy e kiskörű hivatás nem lehet egyszersmind a legnagyobb erények termelője és kiváltója. „Nagy dolgokban akarni is elég“ — mondja a példaszó, de a kisebb keretet híven és tökéletesen betölteni emberi nagyság. Gácsér barátunktól elvett a végzet egy fél életet s arra korlátozta őt, hogy amit sok más ember a munkabírás idejének 40—50 éve alatt sem közelít meg, ő 20 éves munkásságával teremtsen meg. Pedig az ő pályája nem jól megalapozott és járt országúton vezetett; és ez az élethivatás az ő szervezetének megpróbáltatása mellett a lélek egész energiáját is kívánta. De talán éppen ebben a nagy kívánalomban és az áldozatos teljesítményben van az ő sikeres és érdemes életműködésének és tragédiájának a titka.

A siketnémák tanítása is, mint minden élethivatás, megkívánja az ő teljes emberét. Jaj annak az ügynek, melyet csak napszámok és csak óraszámra dolgozók akarnak megtölteni formászerű, de léleknélküli tartalommal! A magyar siketnéma-oktatás örvendetes, sőt gyönyörűséges fellendülésének volt egy néhány évre kiterjedt rövid időszaka, amikor vezér, altiszt és közkatona egy gondolattól, egy érzéstől volt áthatva: „mindent a köznek, — s csak másodszorban álljon az önérdek!“

Ez a megbecsülhetetlen közhangulat és harmonikus együttműködés kétszerezte meg egy pár év alatt a magyar siketnéma intézetek számát, töltötte meg azok működését nemes tartalommal, tette egybeforrottá a siketnéma-intézeti tanárok országos munkáját és vívta ki a társadalom elismerését és dicséretét a kar számára. Ennek a korszaknak volt egyik kimagasló munkása néhai Gácsér József barátunk.

Az ő feljegyzésre és emlegetésre méltó életműködéséből az én szememben főként három pont emelkedik ki.

Egyik a társadalmi téren való működése.

Tudjuk, mert tudnunk kell, hogy a magyar siketnéma-oktatás egy évszázadon át a társadalom szemétől mondhatni elzárt növény volt. Csak egy ága hajtott még, a váci intézet. A közönség inkább csak hallomásból tudott róla. A tájékozatlanság és ismeretlenség érdeklődő tiszteletével hallott és szólott bár a siketnémákról és azok tanításáról, de ez a jószándékú véletlen érdeklődés semmivel sem vitte előbbre azoknak ügyét. Hiányzott a társadalom célzatos érdeklődésére és tevőleges szeretete, miként a növény sem virul, ha a melengető és éltető napnak egyenes sugarát felhők fogják el előle.

Gácsér József egyike volt azoknak, kik a magyar siketnéma-oktatás egeről a homályosság és tájékozatlanság felhőit oszladoz-

tatták s a megértő magyar országos társadalom napsugarát: a tevőleges szeretetét reáirányították a siketnémákra és ezek tengődő ügyére. Példa reá Gácsér Józsefnek és barátainak a Székesfehérvárra, Sopronba, Máramarosszigetre, Debrecenbe és a többi hajdúvárosba tett missziószerű útjuk. Tanúbizonyosság rá a soproni és debreceni siketnéma-intézet létesülése és virágzása.

Gácsér József barátunk abba a táborba tartozott, amely a társadalmi tevékenységből emberileg kivette részét. Volt hozzá érzeke, kedve, befektethető szellemi alaptőkéje és erkölcsi ereje. Az említett városokban való apostoli szereplése: a siketnémákról szóló előadása örökre emlékezetes marad azok számára, akik őt beszélni hallották. Világos, egyenes magyarázatait, festői hasonlatait lélekzet-visszafojtva szívta magába a hallgató közönség. Megkapóan kellemes zamatos magyar beszéde nyomán oszlott a homály a siketnéma-oktatás egéről, megteltek a szívek érzéssel, a szemek könnyel, a kitett perselyek pedig a siketnémák javára adott áldozatokkal és a férfiúi lelkek üdvös elhatározásokkal. Így létesült többek között a debreceni siketnéma-intézet. De nemcsak a kedvező szeleket tudta felfogni az ő tapintatosan alkalmazott vitorlája. Volt idő és alkalom, amikor társadalmi egyesületünk vitorlája ellenszélbe ütközött és ő neki akkor is volt erkölcsi bátorsága, hogy a meggyőződés diktálta munkásságát a kedvezőtlen szél irányában is folytassa.

E küzdelmet az ifjabb nemzedék nem ismeri. Pedig sokaknak épen e nem ismerése mögött huzódik meg Gácsér József értékeségének és érdemének egy jelentős része.

De mindezeket az emlegetésre méltó szép jellemvonásokat nem fejthette volna ki Gácsér barátunk, ha lelke nem lett volna átítatva a siketnéma-oktatás és a kartársak iránt mélyen és őszintén érzett szeretettől. Mert az Irás szerint: volna bár oly hatalmam, hogy a hegyeket elmozdítsam helyükről, ha szeretet nincsen én bennem, semmi vagyok. Ilyenformán vagyunk a siketek és némák tanításával is. Talán ő is, mint a költő nem lett a siketnéma-ügy apostolává, hanem egyenesen született azzá.

Az országos társadalomnak karunk irányában keletkezett megbecsülő jóindulatai nyomán méltán támadhatott sorainkban az a gondolat, hogy a már amúgy is jelentékeny társadalmi erőt képviselő tényezőink egyesületté tömörülve még inkább fokozzák a közjóra kifejthető képességeket. Így született meg a Siketnéma-intézeti tanárok országos egyesülete, melynek Gácsér József egyik első harcosa s később is lelkes zászlótartója volt. És bár az újabb társadalmi alakulatok többé-kevésbé anyagi célzatú konsortium színezetű társulások szoktak lenni, ami egyesületünk nem az anyagiak képviselőit, hanem a mult hagyományainak megőrzésére, az ősi erkölcsi jogok visszaszerzésére s így a társadalmi erő fokozására irányult. És bár az anyagiakért való küzdelem is hozzátartozván az az ember jogos hivatásához, nem mondható minden esetben kicsinyesnek és sivárnak: de az bizonyos, hogy aki ezeknek az anyagi törekvéseknek elejébe teszi a mult hagyományaiért és az erkölcsi jogokért való küzdelmet, az emelkedettebb nézőpontú, az tartalma-

sabb lelkületű és fejű és önzéstelenebb munkásságú, mint az, ki előtérbe az anyagiakat helyezi.

Tisztelt közgyűlés! Engemet a megboldogulthoz az egyforma élethivatás közben megismert e nemes tulajdonságok becsülése vitt közel. Ez alapon aztán személyi barátsággá is megnövekedett a kollegiális viszony, melynek csak a feldomborult sirhalom vetett határt. És hogy a néhairól szóló emlékezésem értékét esetleg csökkenteni ne engedjem, bizonyosságul mondom, hogy az egymáshoz való baráti viszonyunkat sohasem profanizálta az anyagi érdekeknek még csak egy fillérnyi értéke sem.

A becsült pályatársnak és barátnek sirjánál én az őszinte fájdalom férfias könnyével búcsúztam volt el. Egy más alkalommal pedig lapunkban egy pár jellemvonást is adtam róla a krónikás számára. Most tehát felmentést kérek a terjedelmesebb és részletesebb jellemzés hiányáért. Csak emlékeztetőnek, rája való visszaemlékezésnek szántam e mostani ú. n. emlékbeszédemet.

Tisztelt közgyűlés és kedves kartársaim, barátaim! Választmányunk határozata alapján e szívesen megtett kisedd visszaemlékezéssel két célt kívántam szolgálni. Egyik az érdem elismerése és méltatása: tehát az igazság keresése volt. A másik, hogy példát s követendő eszményképet állítsak magunk elé. A kenyér kérdése lehet és kell is, hogy alapja legyen munkásságunknak; de baj, hogy ha cél, vagy ha már annak kell azt tekintenünk. A kenyérkérdés ügyét én nem hirdettem soha s most sem tanítom senkinek, azt ki-ki megtanulja úgy is magától, ha reá van szorulva. Én a Gácsér Józsefre való visszaemlékezéssel altruisztikus eszményképet keresek s kívánok felállítani mindnyájunk számára, mert a pályánk oly rögzös, lent a völgyben s fent a hegytetőn is, hogy eszményképek nélkül és csak földreszegzett szemmel időnap előtt kidülünk a sorból.

Pedig az ügynek lelkes munkásokra van szüksége. Adjuk tudtára mindeneknek, akiket érdekelhet, hogy bennünk meg is van az a jó szándék, hogy éljünk — nem az ügyből, de az ügynek. Vajha e készségünkkel aztán okosan élnének is mind azok, akiket illet!

Gácsér József emlékezete maradjon fenn közöttünk s buzdítson lelkes, kitartó munkára mindnyájunkat.

A közgyűlés e tartalomban és formában oly szép beszédet mindvégig a legnagyobb figyelemmel és érdeklődéssel hallgatta s Nagy Péter indítványára Borbély Sándornak élvezetes beszédeért köszönetét nyilvánította s a beszéd szövegét e jegyzőkönyvben megörökíti.

V. Gönczi Gyula alelnök átveszi az elnöklést.

Tudomásul szolgál.

VI. *A titkár évi jelentése az egyesület állapotáról és működéséről.*

1. Istenes Károly titkár a következőkben teszi meg jelentését:

Titkári jelentés

a „Siketnéma-intézeti Tanárok Orsz. Egyesülete“ 1914—1915. és 1915—1916. évi működéséről. Irta és az egyesület 1916. évi július hó 2-án Budapesten tartott XIV. közgyűlésén felolvasta: Istenes Károly titkár.

Tisztelt közgyűlés! Tizenöt éves múltú egyesületünk életében vezérfonálként húzódik végig a törekvések és küzdelmek számottévvó láncolatos sorozata. XIII. közgyűlésünkről is azzal az érzéssel és gondolattal távoztunk, hogy oktatásügyünket és személyi érdekeinket közléről érintő kérdésekben ismét küzdelmek előtt állunk.

Alig oszlottunk így szét s alig tértek megérlelő pihenőre közgyűlési érzéseink és gondolataink, az összemberiség eddigi küzdelmének és szenvedésének legnagyobbja, a világháború réme nehezedett nemzetünkre. A rém valósággá vált! Mostanában lesz két éve annak, hogy nemzeti becsületünk megóvása érdekében harcba kellett szállnunk — német szövetségesünkkel együtt — a szított fajgyűlölettel, a zsarnoksággal, a revanche szándékkal s a kapzsi üzlet-érdekkel.

A még most is folyó s ki tudja még meddig duló rettenetes küzdelem, a már sok vihart kiállott nemzetünket is az események magvába sodorta. Ebben a helyzetében nemzetünk mindenkiét és mindenét a nagy küzdelem szolgálatába állította. A harctéren lévők életük és egészségük feláldozásával s vérük hullásával, az itthonmaradottak pedig a meghatványozódott munka végzésével állottak és állanak még ma is a nagy küzdelem szolgálatában.

A világháborúval kapcsolatos eseményeknek szédületes tömkelegében szinte természetesnek kell tartanunk, hogy társadalmi berendezkedésünk azon gócpontjaiban, ahol háborús célok vagy egyáltalában nem, vagy csak alig szolgálhatók, mint amilyenek a különböző irányú és célú szakegyesületek, több-kevesebb mérvű és fokú stagnáció észlelhető. Ilyenféle stagnáció volt észlelhető ami egyesületi életünkben is. Eltekintve az ezt kívánó és parancsoló országos eseményektől, már csak azért se folytatódhatott az élet egyesületünkben, mert az általános mozgósítás a tagoknak több, mint 50%-át szólította fegyverbe, a választmány 4 tagjával s az egyesület titkárával és jegyzőjével egyetemben. Majdnem egy évig úgy állottunk, hogy nem volt határozatképes választmányunk s munkálkodó tisztviselőkarunk.

Ebben a helyzetében egyesületünk elnöksége két alternatíva előtt állott. Vagy rendkívüli közgyűlést hívat egybe a bevonult választmányi tagok és tisztviselők pótlására, hogy határozatképes választmánya és teljes tisztikara legyen egyesületünknek, vagy pedig számolván a nehéz helyzettel, — utólagos közgyűlési jóváhagyás reményében, — vállalja az egyesület ügyeinek a jelen közgyűlésig való intézését. Az elnökség ez utóbbi utat választotta. Elhatározásáról amíg egyrésről körlevélben értesítette a tagtársakat, addig

másrészről a f. évi április 16.-án gyűlést tartó választmányának is jelentést tett. A most ülésező közgyűlés van hivatva arra, hogy az elnökség eme szükségszerű intézkedését tudomásul vegye, avagy ellene óvást emeljen.

*

Ezeknek szükségszerű előrebocsájtása után engedje meg a *t. közgyűlés*, hogy egyesületünk két háborús esztendejének állapotáról s szűkre szabott működéséről nagy vonásokban beszámolhassak.

Lapunk szerkesztője által oly nagy buzgalommal és sok fáradsággal s nem kevesebb körültekintéssel vezetett „*Háború és mi*” című rovat adataiból a következők tűnnek ki:

1. Az általános mozgósításkor bevonult kartársak összes száma 102. Ezek közül egyesületi tag 82, státusbeli 20.

2. Bevonulás után fölös létszám és betegség miatt visszabocsájtott 11; 10 egyesületi tag és 1 státusbeli.

3. Időközben felmentetett és szabadságoltatott 25; 19 egyesületi tag és 6 státusbeli.

4. A *B.* osztályú népfölkelők közül felmentetett 23; 15 egyesületi tag és 8 státusbeli.

5. Internált 2 egyesületi tag.

6. Hadifogságba került 13 kolléga; 11 egyesületi tag és 2 státusbeli.

7. Megsebesült 16; 12 egyesületi tag és 4 státusbeli.

8. Eltűnt 1 státusbeli.

9. Elesett 2 egyesületi tag és 1 I. éves tanárjelöltünk. Névszerint: Sándor Szilveszter, Petó János és Selényi Miklós.

Hazánk védelmében, a becsület mezején elesett kartársaink halála fölött érzett fájdalomunknak egyelőre úgy adtunk kifejezést, hogy nevüket örök emlékezetül a f. évi április 16.-iki választmányi gyűlés jegyzőkönyvébe ígtattuk. Szándékosan jeleztem, hogy egyelőre, mert úgy érezzük, hogy azok emlékének, akik a legszentebb eszményképért, a hazáért hagyták ifjú, reményteljes életüket a harctéren, méltóbban is fog majd áldozni egyesületünk.

A háború vége még beláthatatlan s így nem tudjuk, hogy mily mérvű gyász vár még reánk. Ehhez képest kell majd cselekednünk. Javaslatot tehát az irányban és ez alkalommal nem tesz az elnökség, mert időelőttinek tekinti azt.

Irányítsuk emlékezésünket ezek után azok felé, akik a hazát védvén nem lehetnek közöttünk és azok felé, akik az ellenséges országok keserű kenyerét kell, hogy egyék. Óvja, oltalmazza a magyarok Istene a becsület mezején küzdő harcoss kartársainkat s hadifogságban lévő és internált kollégáinkat. Jöjjön el mennél előbb az a boldog idő, amikor kartársi szeretetünknek, ragaszkodásunknak és nagyrabeesülésünknek jegyében meleg kézszorítással fogadhatjuk majd őket.

Háborús halottainkkal egy helyen kell megemlékeznünk Dr. Náray-Szabó Sándor ny. államtitkárról, egyesületünk disztagjának haláláról. Pihenni nem tudó nemes lelke — mint orvost — a háború betegei és sebesültjei közé kórházba szőlította. Fertőző beteget vizs-

gálván, maga is megkapta a ragályt s rövid szenvedés után 1914. nov. 19.-én elszállt testéből nemesen érző lelke. Nemcsak érezzük, hanem tudjuk is már, hogy halálával azt veszítettük el, aki megértője és dísze volt ami — nemesen érző lelket kívánó oktatás-ügyünknek. Halála fölött érzett fájdalommat és részvétünket távirati úton fejeztük ki a gyászoló család előtt. Temetésén *Kegler Ferenc* tagtársunk képviselte egyesületünket, amikor is koszorú-megváltás címén is áldoztunk a megboldogult emlékének.

A lassan, de biztosan pusztító kór kiragadta körünkől 1915. június 3.-án Gácsér Józsefet is, egyesületünk egyik életrekeltőjét s későbbi alelnökét s a debreceni siketnéma-intézet megalkotóját, amelynek haláláig igazgatója volt. Első volt ő közöttünk a pályánkért való rajongásban s az azért való önzetlen agitálásban. „*Igaz Mester*“ jelige alatt élveztük az ő tartalomban gazdag, szókimon-dásban pedig bátor s lelkesítő írásait.

Egyesületünk nevében *Borbély Sándor* elnök kísérte el utolsó útjára az elhunytat s mondott neki „*Isten hozzád*“-ot a sir szélén. Különös érdemeit elismerendő, emlékfüzetet is adott ki róla egyesületünk, amelynek jövedelme, a választmány határozata alapján a debreceni siketnéma-intézethez kötötten létesített „*Gácsér József-féle*“ alapítvány tőkéjéhez csatoltatott. Ugyancsak a választmány határozata alapján a mai közgyűlésen emlékbeszéd is tartott *Gácsér Józsefről*.

Szomorú jelentésemet Adamesik István körmöczbányai tagtársunk halálával végzem. Őt, ki értékes tulajdonságaiért és szeretetreméltóságáért megkülönböztetett kartársi becsülésnek és ragaszkodásnak örvendett, váratlanul 1916. évi január hó 13.-án ragadta ki közülünk a halál. Egyesületünk nevében *Kegler Ferenc* igazgató búcsúzott el a megboldogulttól.

Szomorú kötelességünknek eleget téve, azt lássuk most már, hogy volt-e a lefolyt két év alatt egyesületünk életében egy-két olyan mozzanat, amely történelmi följegyzésre érdemes.

Ismét a háborúval kell kezdenem. Harctéri betegeink és sebesültjeink tömegét vizsgálván azt találjuk, hogy van azok között egy-egy olyan csoport, amelyik az orvosi gyógykezelés mellett pedagógiai szempontból is figyelemre méltatandó. Az e csoportok egyikebe tartoznak a háború siketei, némái, siketnémái és hibásan beszélői. A pedagógiának az az ágazata pedig, ahová hőseinknek fentemlítettjei tartoznak, a mi szakunk. Egyesületünk elnöksége kötelességéhez hiven s a nagy időkhöz méltóan 1915. május hó 6.-án egy átiratban arról értesítette a „*Vörös Kereszt-Egyesület*“-et, hogy a fentemlített katonák tanítására készséggel vállalkozik egyesületünk. Említett átiratunkra a nevezett egyesület a következő választ küldte: „*Tekintetes Elnökség! A harctéren megsiketült katonáink ügyének felkarolása iránt tett hazafias előterjesztésüket s ajánlatukat hálás köszönettel vettem s jóleső érzéssel tölt el az a tudat, hogy szerencsétlen hőseink szomorú sorsának enyhítését oly melegen szívükön viselik.*“

E kérdés végleges megoldása előtt szükséges azonban kellő tájékozódást szerezni az iránt, hogy az elhelyezendő katonák ellátásán kívül, melyről természetesen a vörös-kereszt egyeslet gondoskodnék, merülnének-e föl még másnemű kiadások, mert ezzel egyesületünk szerény és sokoldalulag igénybe vett anyagi viszonyai mellett szigorúan számolni kell.

Kérem tehát e tekintetben szíves válaszukat, melynek vétele után annak eredményéhez képest az ügynek perfektuálása iránt a kellő intézkedések megteszem. Hazafias üdvözléttel. . .

Erre az átiratra egyesületünk elnöksége, a tagok előzetes meghallgatása mellett azt a választ küldte, hogy ajánlkózásunk kizár minden önző célt és szándékot, amennyiben a nevezett katonák tanítását ingyen vállaljuk.

Ily értelmű válaszunkra az ügy perfektuálása tekintetében meg is indult az eljárás. Javaslatot terjesztettünk a Vörös-Kereszt elé abban az értelemben, hogy e katonák idegorvosi- és fülorvosi teendőinek ellátására kérje fel a Vörös-Kereszt dr. Sarbó professzor fő-törzsorvos urat és dr. Rejtő egyet. m. tanár urat. Megjelöltük továbbá azokat a módozatokat is, amelyek mellett decentralizáltan legcélszerűbben volnának e katonák szétosztthatók anyanyelvük, foglalkozásuk és lakóhelyük szerint. A Vörös-Kereszt elnöksége meg is kezdte ez alapon az előkészítő munkálatokat. Ennél tovább azonban nem mehetett, mert időközben a hadügyminiszterium az ide tartozó katonákat ambulans betegeknek minősítvén, ügyüket a budapesti Militárkommandó hatáskörébe utalta. A Militárkommandó pedig a tanítási rész ellátására a siketnémák budapesti állami intézetének tanári testületét kérte fel. S mint a t. közgyűlés tagjai szaklapokból értesülten tudják, ez alapon meg is indult a munka Budapesten.

Szóba került ez ügy a választmány virágvasárnapi gyűlésén is, mely alkalommal a választmány úgy határozott, hogy lépjen érintkezésbe egyesületünk a budapesti Militárkommandóval is s tegyen lépéseket az iránt, hogy ha e katonák tanítása decentralizáltatnék, abban az esetben egyesületünk oly irányú támogatására, hogy gondoskodik e tanfolyamok szervezéséről és vezetéséről, számíthat. Ilyen értelmű javaslat elkészítésére egy bizottságot küldött ki a választmány. A nem egyező vélemények miatt az ügy — egy újabb választmányi és közgyűlési határozattal — az ujonnan választott választmány elé kerül nyomban a közgyűlés után. (Elintézését lásd e választmányi gyűlés jegyzőkönyvében!)

*

Egyesületünk elnöksége ez alatt a két év alatt csak háromszor hívta egybe gyűlésre a választmányt. Az első gyűlés (1916. II. 27.-én) kizárólag érdemes elnökünk 25 éves szolgálati jubileumával foglalkozott, amikor is a szegedi kartársak által előterjesztett javaslat szelleméből kiindulva, az érdemekben oly gazdag elnökünk iránt érzett megbecsülésünknek, szeretetünknek és ragaszkodásunknak jeléül egy olyan „*Borbély Sándor-irodalmi alapítvány*” létesítését határozta el a választmány, amelynek törzstőkéje a tagok önkéntes adakozásából hozatnék össze.

A választmány második gyűlésén (1916. IV./16.-án) a közgyűlés utólagos jóváhagyása reményében megállapítottuk a fent már jelzett alapítványi oklevél általános vezérelveit s felkértük Klis Lajos ör. tiszteletbeli elnököt, hogy ennek szellemében készítse el a „Borbély Sándor-irodalmi alapítvány” oklevelét. Ugyancsak őt kértük fel arra is, hogy a legközelebbi közgyűlésén, tehát a mai napon — ünnepi beszéd kíséretében Ő adja át megbecsülésünknek eme zálogát a jubiláló elnöknek.

Felhasználta a választmány ez alkalmat arra is, hogy Gönczi Gyula alelnök vezetése mellett felkereste az elnököt, köszöntvén őt az egyesület nevében 25 éves szolgálati jubileuma alkalmából.

Az április 16-iki választmányi gyűlés tárgyaiból még a következők emelendők ki:

1. Jelentette az elnökség a választmánynak, hogy Ő excellentiája 1914. évi július hó 22-én kelt 98252. számú rendeletével a XII. közgyűlésünkben eléje terjesztett azon kérelmünket, hogy tanárképzőnk reformálása előtt, e kérdésnek beható tanulmányozására küldessék ki egy szakember a párisi nemzeti siketnéma-intézettel kapcsolatos tanárképzőbe, nem találta elfogadhatónak.

2. Tárgyaltattott Ő Excellentiájának 68375—1914. számú az a rendelete, melyet a XII. közgyűlésünkben eléje terjesztett s alább felsorolandó kérelmeinkre vonatkozólag küldött Ő Nagyméltósága.

a) 30 éves szolgálati időnk visszaállítása iránti kérelmünk nem teljesíthető.

b) Abbeli kérelmünket, hogy az egyidőben szakvizsgázott hallgatók egyenlő rangsorbeli előrehaladásban részesüljenek, nem találta elfogadhatónak Ő Excellentiája.

c) A külön tornatanfolyamok rendezésének szükségességét nem látja indokoltnak Ő Nagyméltósága, mert mint a rendelet mondja, intézeteinkben így is szép eredménnyel folyik a tornatanítás.

d) Az V—VIII. osztályok számára készítendő vezérkönyv megírását — a szabad versenynek fentartva — későbbi időre halasztotta Ő Excellentiája.

e) Abbeli kérelmünket, hogy a II—IV. osztályok számára már megírt s használatra kiadott (beszédtanítási) *vezérkönyv* gyakorlati alkalmazását az író gyakorlatilag is bemutassa, nem találta a javasolt formában elfogadhatónak Ő Nagyméltósága. Ide vonatkozólag azt ajánlja egyesületünk figyelmébe, hogy ennek bemutatására egyesületünk évi közgyűlésein nyílik legjobb alkalom.

A választmány illő tisztelettel tudomásul vette a fenti rendelkezéseket, kimondotta azonban, hogy törekvéseit továbbra is fentartja.

A *vezérkönyv* mikénti használatának bemutatását célzó ajánlattal szemben azt kívánja leszögezni a választmány, hogy a vezérkönyv mikénti használatának bemutatását s a szükségesnek mutató útbaigazításokat kifejezetten gyakorlatilag kívánta demonstrálni egyesületünk. Erre pedig évi közgyűléseink, amikor már növényeink távol vannak az intézetektől, nem elégségesek. A vezérkönyvben lefektetett irányelveknek beható és hasznosítható demonstrálása több, rendszeres tanítási óra keretében volna csak bemutatható.

3. A Hövényes Antal-féle indítványok ügyében teendő állásfoglalás a békés időkre halasztatott.

4. Az ifjúsági körök és cserkészcsapatok szervezésének kérdését állandóan napirenden tartjuk.

5. A választmány határozata alapján Cházár András halálának 100 éves évfordulóján oktatásügyünk első apostolának arcképe — a tagok között leendő ingyenes szétosztás céljából — 500 példányban az egyesület költségén sokszorosított.

6. Elhatározta a választmány, hogy ama városok hatóságai, ahol siketnéma-intézet van, kéressenek fel, hogy a város egy utcáját „Cházár András-utca”-nak nevezzék el.

Az elnökség ez ügyben még nem tett lépéseket. Be kívánja várni a békés idők bekövetkezését, nehogy most, ezekben a nagy időkben, amikor a hatóságok egyéb fontos dolgokat intéznek, ad acta tegyék kérésünket.

7. A tanárképző reformálásának kérdésével kapcsolatosan küldött bizottságot újra felkereste az elnökség az irányban, hogy e kérdésnek a háború miatt elejtett fonalát újra vegyék fel s munkálkodásukról az őszi választmányi gyűlés elé terjesszenek javaslatot.

*

A mai (1916. VII. 2.) választmányi gyűlés tárgyaiból a következőket emeljük ki:

1. Végrehajtotta az elnökség a választmány és a közgyűlés ama határozatát, hogy mint jogi személy lépünk be az *A. T. O. E.*-be. Tagsági díj címén — az alapszabályokra való hivatkozással — évi 50 koronát kértünk megállapítani. Ebbeli beadványunkra válasz eddig még nem érkezett.

2. A választmány az elnökség javaslatára oly értelmű javaslatot terjesztett a közgyűlés elé, hogy egyesületünk évi számadásai és költségvetési — az államháztartás költségvetési évéhez hasonlóan — július 1 től június 30-ig állíttassanak be.

3. Klis Lajos ör, tb. elnök bemutatta a választmánynak az általa szerkesztett és ifj. Gaár Vilmos rajztanár által művészi kivitelben elkészített „*Borbély Sándor irodalmi alapítvány*” alapító-oklevelét. A bemutatott és ismertetett alapító-oklevelet a következő határozattal terjesztette a választmány a közgyűlés elé: *Járuljon hozzá a közgyűlés egyhangú lelkes határozattal a választmány ama elhatározásához, hogy a közszolgálati pályán 25 évet eltöltött s érdemekben annyira gazdag elnökiünknek mi a „Siketnéma-intézeti Tanárok Orsz. Egyesülete” a bemutatott alapító-oklevél szándéka szerint örök emléket állítunk.*

4. Javasolja a választmány a közgyűlésnek, hogy a „*Borbély Sándor irodalmi alapítvány*” törzstőkéjéhez már ez alkalommal csatoljon az egyesület a saját pénztárából 100 (Egyszáz) koronát.

5. Osztrák kollégáinknak ama kérése, hogy az általuk létesített „Emléklap”-ban leendő közlés céljából közöljük velük a harctéren elesett kartársaink nevét, oly értelmű javaslattal vitetett a közgyűlés elé, hogy csak abban az esetben járulunk hozzá ennek közléséhez, ha az „Emléklap” címében *kifejezetten és világosan kidomborodik*

ami nemzeti egységünk és önállóságunk. (Lásd a közgyűlés idevonatkozó határozatát!)

6. Elhatározta a választmány, hogy a státusunkban lévő b) csoportnak ami csoportunkba való megkezdett beolvasztásával ért visszás és sérelmes állapot orvoslása és a jövőben való előfordulhatás megakadályozása ügyében felterjesztést intéz Ő Excellenciájához.

Ügyrendünk 18. §-a kötelességemmé teszi a függő ügyek nyilvántartását. Az eddig már említettek kivül ez ügyben — sajnálattal — azt kell jelentenem, hogy a háború adta okok miatt a XIII. közgyűlésen már jelzett függőkérdések még mindig függőben vannak. Napirendre tűzésüket illetőleg be kell várnunk a békés idők bekövetkezéséét.

Végezetül engedje meg a t. közgyűlés, hogy egyesületünk számbeli állapotáról számoljuk be:

- a) A dísztagok száma 3.
- b) Az örökös tiszteletbeli tagok száma 2.
- c) A tiszteletbeli tagok száma 2.
- d) A pártoló tagok száma 4.

e) A rendes tagok száma, leszámítva az elhaltakat és önként kilépetteket s hozzáadva az új tagokat, összesen: 165. Eszerint tehát a rendes tagok száma 3-mal kevesbedett. Ez az apadás annál szomorúbb, mert a halál ragadta ki körünkől a hiányzók nagyobb részét. Emléküket örökké tartó kegyeletünk megőrzi. Mindenha megindultan gondolunk azokra, akik a becsület mezején lehették ki ifjú, reményteljes életüket. Legyen áldott emlékük!

*

Ezekben számoltam volna be egyesületünk két éves háborús esztendejének működéséről és jelen állapotáról. Mint már jeleztem volt, a háború szükre szabta működési terünket. Bizzunk azonban az elkövetkezendő békés időkben, amikor is ismét egyesült erővel állhatunk szolgálatába annak az ügynek, amelyet egyesületünk immár 15 év óta szolgál oly nagy szeretettel és rajongással.

Befejezésül személy szerint, a magam nevében kívánok szólani a t. közgyűléshez.

XIII. közgyűlésünkön az a megtisztelés érte csekélységemet, hogy a közgyűlés titkárrá választott. A kartársak bizalmát azzal kívántam honorálni, hogy erőmhöz képest szívvel-lélekkal állok az egyesület szolgálatába, mint titkár. Jó szándékom hajótörést szenvedett. A nagy küzdelem engem is a harctérre szólított hazám védelmére. A harctéri fáradalmak, sebesülésem s ott szerzett betegségem annyira kimerítettek, hogy a szorosán vett hivatalos teendőim végzése s a siket, néma, siketnéma és hibásbeszédű katonák tanítása mellett alig maradt erőm arra, hogy titkári minőségemben érdemleges munkát végezhettem volna. Az itt említettek szolgáljanak mentségemül a mulasztásokért.

Amikor hálám és köszönetem kifejezése mellett adom vissza megtisztelő megbízatásukat, egyben arra kezém a t. közgyűlést, hogy ha netán még ezek mellett is bírnám a kartársak bizalmát, a mai választásoknál legyenek kegyesek eltekinteni személyemtől, mert

a háború előtti erőmnek és egészségemnek visszaszerzésében hosszú pihenésre van szükségem. Azt pedig semmi esetre se akarnám, hogy kimerültségem miatti munkátlanságom legyen oka annak, hogy egyesületünk életében ne folytatódjék — legalább a lehetőségekhez képest — tovább is az élet. Erre pedig csak akkor lehet gondolni, ha a titkár, mintegy egészséges vérkeringés szolgája, élteti és táplálja a nagy testet, az egyesületet. A fenti okoknál fogva pedig erre nincs sem elég erőm, sem elég egészségem.

Megtisztelő bizalmukat ismételten is megköszönve, vagyok és maradok az egyesület kész híve és közkatonája.

A titkár jelentését a közgyűlés lelkes éljenzéssel tudomásul veszi azzal, hogy az osztrák kartársaknak a háborúban hősi halált halt kartársainkról szóló adatokat felhasználás céljából készséggel rendelkezésére bocsájta, de csak oly feltétel alatt, ha a róluk való megemlékezés szövegében önálló állami mivoltunk kellőképen kidomborittatik. Nagy Péter indítványára kimondja még a közgyűlés, hogy a titkári jelentés e jegyzőkönyvbe iktattassék a titkárnak szóló köszönettel együtt. Az egyesület vagyonából pedig 100 korona utaltassék át a Borbély-féle irodalmi alapítványra.

VII. A „Borbély Sándor-féle irodalmi alapítvány“ alapító-oklevelének ünnepélyes átadása.

1. Klis Lajos, az egyesület örökös tiszteletbeli elnöke a következő szavak kíséretében nyújtotta át az egyesület által Borbély Sándor egyesületi elnök nevére és tiszteletére létesített irodalmi alapítvány alapító-levelét a nevezett egyesületi elnöknek:

„Kedves Barátom! Nagyrabecsült Elnökünk! Szeretett Mesterünk! Tisztelt Vezérünk!

A siketnéma-intézeti tanárok orsz. egyesülete — amelynek Te voltál a letéteményese, egyik legagilisabb megalapozója és mindenkor egyik legszilárdabb fenntartó oszlopa, s amelynek immár évek hosszú sora óta Te vagy igen érdemes ügyvezető-elnöke — mai ünnepélyes közgyűlésén Hozzád minden tekintetben méltó pontot kíván tenni a szeretetteljes figyelemnek és megérdemelt kitüntetéseknek ama hosszú sorozatára, amely a Te becsülettel és korszakot alkotó eredményekkel eltöltött negyedszázados közszolgálati működésed alkalmával és után barátaid és tisztelőid nagy tömege részéről annyi kedves formában és változatos sokoldalúságban nyilvánult meg mind a mai napig.

Édes Barátom! Vedd tudomásul, hogy a mi Borbély Sándorunk neve és egyénisége a lefolyt 25 esztendő alatt fokról-fokra valóságos fogalomná, utánzandó példányképpé lett a magyar siketnéma-oktatásügy minden munkása előtt. És ez nem annyira a Te alig értékelhető, kiváló gyakorlati tevékenységed és páratlanul termékeny irodalmi munkálkodásod révén történt így, mint inkább annak az őszinte, mélységes kartársi szeretetnek erejénél fogva, amely szeretetnek életképes csiráját a Te nemes lelkedben fedeztük fel a legtisztább szeplőtlenségben, s amely kartársi szeretet az idők folyamán épen a Te cselekvő példád nyomán lett a magyar siketnéma-intézeti.

tanároknak közkincsévé, elvitázhatatlan általános tulajdonává. Ennek a kölcsönösségen alapuló, összetartó, megértő, önzetlen kartársi szeretetnek folyományaként jött létre és izmosodott meg sorainkban az az egészséges közszellem, amely ami legnagyobb erősségünk, s egyben legnagyobb biztosítéka a magyar siketnéma-oktatásügy további fejlődésének is.

Csodálattal adózunk Neked, Borbély Sándor ama kitarító apostoli munkásságodért is, amelyet a magyarság érvényesülése és elismertetése, a magyar ipar és a magyar szó érdekében társadalmi és tudományos téren kifejtettél. Ámde babért mégis csak azért founk ezúttal tiszta homlokodra, mert úgy láttuk, azt tapasztaltuk, hogy Te eddigi negyedszázados közszolgálati működésed alatt első sorban és főképen ideáloedért, eszményképünkért, a magyar siketnéma-oktatásügyért éltél; ennek a felvirágoztatásáért fáradoztál lelked-tested minden erejével. Ebbeli hivatásodat szentségnek tekintted mindenkor, amelynek érdekében nemcsak hirdetted, de a szó igaz értelmében cselekvőleg is állandóan példásan gyakoroltad és gyakorlod az önfeláldozást. Mi igen jól tudjuk, de felsőbb helyre aligha juthatott el a híre annak az áldásos szuggesztív hatásnak, amellyel Te, mint vezető férfiú önfeláldozó, önzetlen munkára szoktad ugyanis buzdítani a pályánkra készülő ifjakat ez örökszép, tartalmas kijelentéseddél: „Uraim! Előlegezzék minden erejüket, egész akaratukat ami szent ügyünknek!”

Nyugodt lelkiismerettel állapíthatjuk meg, hogy a népszerűséget sohasem kerested és ime mégis a népszerűség fenséges vértetében diszelegsz ma elűttünk. Igen, mert férfias egyéniségeddel, kristálytisza jellemeddel, sziklaszilárd igazságérzetteddel, kétséget nem szenvedő megbízhatóságoddal, nemes szívjószágoddal, éles elméddel, fölényes szakismereteiddel, kitűnő gyakorlati készségeddel, utánozhatatlanul szép, eredeti tolladdal, édes magyar szavaddal, barátságos természetteddel és számtalan más szép erényeddel minden szándék nélkül szorosan magadhoz láncoltál bennünket; megnyerted ragaszkodásunkat. Ezért magunkénak, mesterünknek, vezérünknek tekintünk Téged, Borbély Sándor!

És ha van igazság a földön, akkor a Te szeplőtlen, egyszerű tisztos neved, igen értékes közszolgálati tevékenységed, az általa felmutatott hervadhatatlan eredmények egykoron a magyar siketnéma-oktatásügy történetének legfényesebb lapjain aranybetűkkel lesznek megörökítve.

Ámde a történelmet szentségtelen kezek, önös érdekek ideig-óráig meg is hamisíthatják. Épen azért mi, a magyar siketnéma-intézeti tanárok napjainkban élő összessége már most, jó előre kívántunk gondoskodni arról, hogy nevedet egy esetleges elhomályosítástól megóvjuk. A „Siketnéma-intézeti tanárok országos egyesülete“ mai ünnepi közgyűlésén a Te negyedszázados kiváló közszolgálati tevékenységed évfordulója alkalmából egy olyan alkotással hódol ugyanis Neked, amely romlandó ércnél maradandóbb emlék gyanánt hirdeti majd örök időkön át, hogy mit köszönhet a magyar siketnéma-oktatásügy Borbély Sándornak.

A Te ritka egyéniségedhez leginkább méltó és alkalmazkodó olyan irodalmi alapítványt létesítettünk ugyanis egységes, lelkes elhatározással kizárólag a magunk erejéből a Te nevedre és tiszteletedre, amely hivatva lesz a magyar siketnéma-oktatásügyet legalább is azon a színvonalon megtartani, amely színvonalra főleg épen e Te példaadásod, buzdításod nyomán emelte azt a magyar siketnéma-intézeti tanárok összességének lelkes munkája. Ennek az általunk létesített és a Te neveddel feldiszipített irodalmi alapítványnak terhére egyesületünk közgyűlése ezután minden esztendőben nyilvános pályatételt fog kitűzni a siketnémák oktatásával és nevelésével kapcsolatos, s annak előbbre vitelét célzó irodalmi színvonalú értekezés kidolgozására és a nyertes pályamunka szerzőjének megjutalmazása mindig az utána következő évi egyesületi közgyűlésen fog megfelelő ünnepség keretei között megtörténni. E szerint tehát ez az alapítvány jövőre egyesületi közgyűléseinket a magyar siketnéma-oktatásügy hasznára örömnappá, s egyben Borbély ünnepéllé is fogja avatni.

Kedves Barátom! Egész valómat őszinte boldogság hatja át ebben a pillanatban, amikor munkatársaim bizalmából és felszólítására — ime — én, a kipróbált, öreg, hűséges barát nyújthatom át Neked az imént vázolt irodalmi alapítványunkról szóló és akaratunkat részleteiben is szigorúan megörökítő oklevélnek egyik eredeti díszesebb példányát.

Kérlek fogadd ezt az okiratot tőlünk azzal a megnyugtató érzéssel, hogy az ezzel megpecsételt és nevedhez fűzött alkotást kartársaidnak legőszintébb szeretete és Irántad való nagybecsülése hozta létre! Egy pillanatra se zavarja meg ismert szerénységedet az a gondolat, hogy ilyen kitüntetés életében csak kiváltságos és igen kevés embernek jut osztályrészül! Jusson eszedbe, hogy Te most nem állsz a hatalom polcán, amikor talán lehetne némi okod kételkedni az őszinteségben, önzetlenségben. Biztosítlak arról, hogy kitüntetésünkre alaposan rászolgáltál, s arra minden tekintetben elegendő érdemet szereztél. Nem kívánunk tőled cserében mást, mint továbbra is csak megszokott szeretetednek zavartalan folytatását.

Tekintsd ezt az okmányt olyan ereklyének, vagy szimbolumnak, amely önbizalmadat mindannyiszor megacélozza, amikor annak szükségét fogod érezni; amely még igen sokáig emlékeztessen arra, hogy a magyar siketnéma-oktatás munkásai szeretetükkel, nagybecsülésükkel és erkölcsi erejükkel ez idő szerint szorosan Melletted állanak és bátran ki fognak tartani Melletted a jövőben is!

Tekintsék ezt az okmányt családod tagjai, s majdan leszármazóid is a legszebb emiéknek, s becsüljék meg azt az idők végezetéig igazi értéke szerint! Úgy legyen!

Klis Lajos tb. elnöknek meleg közvetlenséggel folyt szavai a közgyűlés minden egyes tagjának érületében egy- és ugyanazon viszhangot keltették fel. Valamennyien, mint egy ember álltak fel, hogy a lelkes szavú szónok mellé sorakozva tömör falként demonstrálják az egyérszést, az egyakaratot és a megbonthatatlanságot. Ünnepélyes és tiszta tükör volt a közgyűlés

arculata, melyről lesugárzott, hogy az ünnepi szónok nemcsak a maga-, hanem a kartársak szívéből is beszél, midőn az ünnepeletnek az érdemeit méltatta s az iránta való ragaszkodásnak, szeretetnek és nagybecsülésnek adott kifejezést.

A beszéd végét a közgyűlés tagjai részéről hatalmas, lelkes éljenzés fejezte be mintegy kifejezésekként annak, hogy akik az ünnepelet férfiú működését közvetlen közelről ismerik: a magyarországi siketnéma-intézeti tanárok egyenként és összességükben, gyönyörűségüknek és büszkeségüknek tekintik, hogy ily kiváló vezérük lehet.

2. Klis Lajos tb. elnök beszédje végeztével a megihletődöttség hangján az ünnepelet férfiú szólott s erős, nagy vonásokkal körülbelül ezeket válaszolta:

„Kedves barátom és barátaim! Mélyen meghat ez a szokatlanul meleg, bensőséges baráti szeretet és ünneplés. Tudtam a lényegéről, de nem sejtettem ezt a megható formát. E pillanatban boldognak tudom magamat, mert a becsületesen végzett munka elismerése boldogító érzés. Még büszkeségre is volna okom, mert ez az okmányírás, kartársaimnak ez a gyönyörűséges bizonyítványa akár fejevankosom, akár kőbevésett síremlékem is lehetne — már életemben. De ha büszke lehetek, nem ezért vagyok büszke, hanem azért, hogy egy ily lelkes, egyetértő gárdának lehetek kijelölt első embere. Ily testület, amely nem politizál az elismerésre elért időben és nem félti a maga nimbuszát a mások elismerésének esetleges sugarától, hanem számítás nélkül méltányol, buzdul és mást is buzdít az elismerésével, az ily testület méltánylása tartalmas és értékes.

Kedves Klis barátom, kivel együtt öregedtünk meg e szeretett pályánkon, s kihez 25 éves mindig összhangzatos együttműködés gyönyörűségének az emléke fűz, e viszony alapján érthetően és talán megbocsájthatóan ideális szép vonásokat is raksz reám, amelyeket csak e megjegyzéssel háritok el magamtól; de van beszédedben egy pár oly adat, mely eddigi életműködésemnek alapelve volt, amelyre magam is sokat tartok. Ha ezt Te is felismerted s annyi kartársnak nevében és képviselőletében ám méltányoltad is, ez felette értékes és megnyugtató nekem, hogy t. i. a jót jól úgy akartam szolgálni, hogy kartársaim szerint emlegetésre is méltó. Ez boldogít és ezért hálás köszönetemet fejezem ki Neked és valamennyi kartársamnak, kinek nevében szólottál.

Kedves kollégáimnak e feledhetetlen emlékü tényeért érzem, hogy nagyrészt adós maradok mindhalálig. Kamatját azonban törlesztgetem: Istenadta erőmet az ügynek és kollégáim megbecsülésének szentelem ezután is s az eszményi emelkedés szárnyain megingathatatlan léptekkel igyekezem haladni továbbra is kitérő céljaink felé. Így még egyszer megköszönve s szívembe zárva e feledhetetlen órák emlékéit, ajánlom magamat továbbra is szeretetükbe és becsülésükbe.

Borbély S. válasza lelkes éljenzéssel vétetik tudomásul s Istenes K. indítványára úgy a Klis L. tb. elnök beszéde, mint

pedig az ünnepeltnek a válasza e jegyzőkönyvben megörökítetik s Klis Lajosnak az alapító-levél megszövegezéseért, valamint ifj. Gaár Vilmos rajztanárnak az okmány díszes elkészítéseért köszönet szavaztatik.

VIII. Az elnök a gyűlést $\frac{1}{2}$ órára felfüggeszti.

Tudomásul vétetik.

IX. Borbély Sándor az elnöklést újból átveszi s a folytatólagos gyűlést megnyitja.

Tudomásul vétetik.

X. A szerkesztő jelentése az egyesület lapjáról.

1. A távollevő Kegler F. szerkesztő helyett Gönczi Gy. olvassa fel a szerkesztői jelentést,

mit a közgyűlés Kegler F. szerkesztőnek nyilvánított köszönete és elismerése mellett tudomásul vesz azzal, hogy a lap megjelenésének módozatait a szerkesztőre bizza.

XI. Az évi zárszámadás megvizsgálása.

1. Puha L. a számvizsgáló-bizottság nevében előterjeszti az évi zárszámadásokat, melyek szerint

a) a pénztár állása 1914. dec. hó 31-én a következő volt:

1. bevétel	1888.83 K.
2. kiadás	1564.14 „
3. maradék	324.69 K.

b) a pénztár 1915. dec. hó 31-én így állott:

1. bevétel	1626.83 K.
2. kiadás	924.74 „
3. maradvány	
a) 1 drb. értékpapirban	97.50 K.
b) készpénzben	604.59 „
	<u> </u>
	összesen . 702.09 K.

c) a pénztár állása 1916. június hó végén ez volt:

1. bevétel	1859.97 K.
2. kiadás	1070.38 „
3. maradvány	
a) 3 drb. értékpapirban	292.50 K.
b) készpénzben	497.02 „
	<u> </u>
	összesen . 789.59 K.

2. Puha L. a számvizsgáló-bizottság nevében jelenti, hogy az előterjesztett zárszámadásokat tételről-tételre megvizsgálták s azt teljesen rendben találták, miért is kéri a bizottság nevében a pénztárnoknak a felmentvény megadását.

A közgyűlés Völker J. pénztárnoknak a szokásos óvások fenntartása mellett a felmentvényt megadja s buzgó és lelkiismeretes munkálkodásáért köszönetet mond.

3. A közgyűlés

Vatter F., Puha L. és Rózsa E. tagtársaknak a pénztár megvizsgálásáért köszönetet mond.

XII. Az évi zárszámadások és költségvetési előirányzatok idejénck megváltoztatása.

1. Istenes K. titkár előterjeszti a választmány javaslatát, amely szerint az egyesület évi számadásai és költségvetései ne a naptári évek szerint készíttessenek, hanem mindenkor a július hó 1. napja legyen az irányadó, mint amely tájon közgyűléseink is tartatnak.

A közgyűlés elfogadja a választmány javaslatát s kimondja, hogy a jövő évi költségvetést már e határozat alapján állítja egybe.

XIII. A költségvetés megállapítása.

1. Völker J. pénztárnok előterjesztésére a közgyűlés a következő költségvetést állapítja meg 1916. július 1-től kezdődőleg 1917. június 30-áig:

A) Bevétel:

I. Tagdíjaknál

1. Értékpapír	292.50 K.
2. Kézpénz	495.07 „
3. Hátralékos tagdíjak	1100.— „
4. Hátralékos pártoló tagdíjak	50.— „
5. Az értékpapírok évi kamata	18.— „
6. 150 tag tagdíja	750.— „
7. Pártoló tagok tagdíja	30.— „

összesen . 2735.57 K.

II. Lapelőfizetési díjaknál

1. Hátralékos előfizetési díjak	1800.— K.
2. 120 előfizető előfizetési díja	840.— „
3. 25 intézet előfizetési díja	300.— „

2940.— K.

Az összes bevétel: **5675.57** „

B) Kiadás:

1. A Magy. Siketn. Okt. nyomt. költsége	1500.— K.
2. A szerkesztő 1915—16. és 17-ik évi tiszt.-díja	375.— „
3. A kiadóhivatal és a szerkesztőség kiadása	200.— „
4. Az elnökség kiadása	100.— „
5. A pénztáros kiadása	50.— „
6. Háborús jótékonyagra	100.— „
7. Esetleges további hadikötvény jegyzésekre	200.— „

2525.— K.

Az összes bevétel . . . . . 5675.57 K.

Az összes kiadás . . . . . 2525.— „

Maradvány . 3150.57 K.

XIV. A Borbély S.-féle irodalmi alapítvány vagyoni álladéka.

Völker J. pénztárnok jelenti, hogy a Borbély-féle alapítványra a következő pénzek folytak be:

1. Herrmann Antal	20.— K.
2. A sknémák ungvári int.-nek tanári testülete	100.— „

3. Klinda K., Horváth P., Schnellbach F., Jávor Gy. 5—5 K., Hajdu L. 1 K.	21.— K.
4. A snk debreceni intézetének tanári testülete a felajánlott összeg $\frac{2}{5}$ részét	20.— „
5. Zádor E., Fucsek S. 10—10 K., Hrivnák L., Török S., Schreiner M., Klampfer F., Zsutty B., Ruzswurm K., Schnell J., Hinnerné Griffaton L. 5—5 K.	60.— „
6. A snk kecskeméti int.-nek tanári testülete	40.— „
7. A snk bpesti áll. int.-nek tanári testülete	100.— „
8. Rózsa Ede	10.— „
9. A snk szegedi int.-nek tanári testülete . .	100.— „
10. A snk váci kir. orsz. tanári testülete . .	100.— „
11. A Siketnéma-int. Tanárok Orsz. Egyesülete 1 drb. 100 K. névértékű hadikölcsön kötv.	97.50 „
Összesen .	668.50 K.

Ebből 390.— K. értékű hadikölcsön kötvény és 278.50 K. készpénz.

Köszönettel tudomásul vétetik.

XV. Istenes K. titkár felolvassa a jolsvai-, az ungvári-, az egri tanári testületek, továbbá Klug P., Kegler F. és Mlinkó I. üdvözlő táviratait.

Lelkes éljenzéssel tudomásul vétetik.

XVI. *Tisztviselők, szerkesztő, választmányi tagok és számvizsgálók választása.*

1. Borbély S. elnök úgy a maga, mint tisztársai nevében megköszöni a megtisztelő bizalmat és felkéri a közgyűlést, hogy a megüresedett tisztségeket töltsse be. A választások megejtésére Völker J., Krupa P. és Derbész B. tagtársakat kéri fel.

Tudomásul vétetik.

2. Völker J., mint a szavazatszedő-bizottság elnöke a gyűlést felfüggeszti és a titkos szavazást elrendeli.

Tudomásul vétetik.

3. A szavazások megtörténvén, Völker J. újból megnyitja a gyűlést és kihirdeti a választások eredményét:

Elnök: Borbély Sándor, *alelnök:* Gönczi Gyula, *titkár:* Záborszky Árpád, *jegyző:* Simon József, *szerkesztő:* Kegler Ferenc, *pénztárnok:* Völker József. *Választmányi tagok:* Dr. Bihari Károly, Istenes Károly, Mlinkó István, Szothrid József, Váradai Zsigmond, Vatter Ferenc. *Választmányi póttagok:* Schulmann Adolf, Rózsa Ede. *Számvizsgálók:* Puha László, Wolkóber János, Zemkó Péter.

4. Borbély S. a maga és megválasztott tisztársai nevében megköszöni a kitüntető megtiszteltetést és átveszi az elnöklést.

Eljenzéssel tudomásul vétetik.

XVII. *A rovatvezetők és a kiadóhivatali intéző választása.*

1. A szerkesztő javaslatára a következőket választotta meg a közgyűlés a különböző rovatok vezetőjévé: Szakcikk:

Klis L., fordítás Schulmann A. és Váradi Zs., szakirodalmi szemle: Schnellbach F. és Völker J., ált. ped. szemle: Klug P., pedagógiai megfigyelések: Nagy P. és a kiadóhivatal intézőjévé: Simon J.

XVIII. *Az örökös tiszteletbeli elnök szavazati joga.*

1. A választmány javaslatára a tiszteletbeli elnököt a választmányi gyűléseken szavazási joggal hatalmazza fel.

XIX. *Köszönetek.*

1. Az elnök javaslatára a közgyűlés köszönetet mondott a snk. bpesti áll. intézete igazgatójának és tanári testületének a szíves vendéglátásért, valamint a vakok bpesti kir. orsz. intézete igazgatóságának a vidéki tagjaink részére felajánlott vendégszobáért.

XX. *A jövő évi közgyűlés helyének megállapítása.*

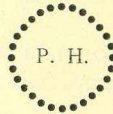
1. A közgyűlés a XV. rendes közgyűlés helyének megállapítását a választmányra bízta.

Ezzel a közgyűlés véget ért.

Kmft.

Borbély Sándor s. k.
elnök.

Záborszky Árpád s. k.
jegyző.

Hitelesítjük:

Szotfrid József s. k.

Puha László s. k.

HIVATALOS RÉSZ.

A) *A közgyűlés előtt tartott választmányi gyűlésen* (Budapest, 1916. július 2.) részt vettek: Borbély S. elnöklete alatt Klis L. tb. elnök, Gönczi Gy. alelnök, Istenes K. titkár, Völker J. pénztárnok, Záborszky Á. jegyző, Bihari K. dr., Simon J., Szotfrid J., Váradi Zs. választmányi tagok, Herrmann A. dr. tiszteletbeli tag és több egyesületi tag.

1. Az ápr. 16.-iki v. gyűlés jegyzőkönyvének bemutatása után *tudomásul vette a választmány*, hogy a) Kegler F. szerkesztő bejelentette elmaradását; b) a felvett tagoknak értesítést küldtünk; c) Szotfrid J. tagtársunk útján felkértük a reform-bizottság tagjait, hogy a tanárképző tervezetét az őszi v. gyűlésig készítsék el; d) bejelentettük jogi személyként való belépésünket az Áll. Tisztv. Orsz. Egyesületébe s az évi 100 K. tagsági díjnak 50 K.-ra való leszállítását kértük; e) Az Áll. Tisztv. Orsz. Egyesülete kebelében alakult állami tisztviselői özvegyek és árvák gyámolító bizottságában egyesületünket Simon J. képviseli; f) felkérésünkre a bpesti áll. sn. int. igazga-

tósága készséggel rendelkezésre bocsájtotta az intézet disztermét közgyűlésünk megtartására, s a nevezett intézet tanári testülete az érkező tagok fogadására helyi bizottsággá alakult; g) a bpesti vakok intézetének igazgatósága tagjaink részére az int. vendégszobáját rendelkezésre bocsájtotta; h) a harctéren elesett kartársainkról szóló adatokat a Verein Österreichischer Taubstummenlehrer elnökségének rendelkezésére bocsájtjuk, de csak önálló állami mivoltunk kidomborítása mellett; i) Pető F. a lap kiadói tiszttségéről lemondott, mely tiszttség betöltésére javaslatot tesz a közgyűlésnek.

2. *Elhatározta a választmány*, hogy a) Bihari K. dr. v. tag által a háborúban megsiketült és megnémult katonák tanítása tárgyában beadott határozati javaslat tárgyalására — az ügy sürgős voltára való tekintettel — még a mai nap folyamán, a közgyűlés után egy vál. gyűlést hívat össze; b) Gyömörey A. tagtársunknak köszönetet mond a háborúban megsiketült és megnémult katonák ügyének tanulmányozásáért, de az ABC-éjét tekintettel arra, hogy ilyen természetű könyvünk már van, nem tartja szükségesnek a kinyomatásra; c) Eliás J.-nak a néma és siket katonák tanítása tárgyában beadott javaslatait a szükség esetén figyelembe veszi.

3. *Gönczi Gyula alelnök átveszi az elnöklést*

4. *A választmány tagjai aláírták a felolvasott Borbély-féle irod. alapítv. alapítólevelét* s köszönetet mondtak Klis L. tb. elnöknek az alapítólevelé megszüvegezéseért, s ifj. Gaár V. rajztanárnak a megrajzolásáért s felkérték Klis L. tb. elnököt, hogy a közgyűlésen ünnepi beszéd kíséretében adja azt át az egyesület nevében az ünnepeltnek.

5. *Tudomásul vette a választmány* a titkári-, a szerkesztői- és a pénztárnoki jelentéseket s azokat a közgyűlés elé terjeszti.

6. *A választások előkészítésére* a választmány Nagy P., Krupa P. és Derbész B. személyében egy bizottságot küldött ki.

7. *Megállapította a választmány a közgyűlés tervét.*

8. *Az indítványoknál elhatározta a választmány*, hogy javasolja a közgyűlésnek: a) az egyesület évi számadásai és költségvetései elkészítésénél az eddigi gyakorlattól eltérően mindenkor a július hó 1.-ső napja legyen az irányadó; b) az egyesületi tag- és lapdíjak félévenként küldessenek be az egyesület pénztárába; c) írjon fel az egyesület Ő Excellentiájához — a legutóbbi esetből kifolyólag — a státusunkba illesztett b) csoportnak ami előmenetelünket akadályozó sérelme tárgyában.

A jegyzőkönyv hitelesítői: Szotfrid J. és Simon J.

B) *A közgyűlés után tartott választmányi gyűlésen* (Bpest, 1916. jul. 2. d. u.) jelen voltak: Borbély S. elnök, Klis L. tb. elnök, Záborszky Á. titkár, Völker J. pénztárnok, Simon J. jegyző, dr. Bihari K., Szotfrid J., Istenes K., Váradi Zs., választmányi tagok és több egyesületi tag.

1. A gyűlés egyedüli tárgya dr. Bihari K. v. tagnak írásban beadott következő határozati javaslata volt: „A Sn. int. Tanárok Orsz. Egyesületének Bpsten 1916. VII. 2.-án tartott rendes évi közgyűlése elhatározza, hogy a) a háború okozta megsiketülés követ-

keztében rokkantá nyilvánított katonák számára — amennyire ennek szüksége mutatkoznék — szájról olvasási tanfolyamot szervez; b) a választmányt megbízza általában a tanfolyam szervezésével és vezetésével, különösen pedig, hogy a tanfolyam szükségszerűségének megállapítása végett a m. kir. rokkantügyi hivattal érintkezésbe lépjen, hogy a tanfolyam szellemi szükségletének biztosítása végett a váci kir. orsz. siketnéma-int. tanárok testületével is tárgyaljon, hogy a tanfolyamra felveendő rokkant katonák hasznos elfoglaltatása és elhelyezésének megoldása céljából a tanulatlan siketnémák foglalkoztató intézetének igazgatóságával, a váci rokkanttelep vezetőségével, a debreczeni siketnéma intézettel kapcsolatban szervezett gazdasági tanfolyam igazgatóságával, a m. kir. rokkantügyi hivattal, a kormány és közigazgatási hatóságokkal, valamint társadalmi és közgazdasági alakulatokkal a szükséghez képest tárgyalást kezdjen és az egyesület nevében megállapodásokat létesítsen“.

2. A választmány alapos megfontolás és többek hozzászólása után e javaslatokra a következő határozatot hozta: „A v. valamennyi siket, néma és beszédzavarokkal sujtott katonáink segítségére gondolván elhatározza, hogy egy e tárgyban újjólág szerkesztendő memorandumba foglalja e katonáink érdekében ajánlatos tenni valókat, megismétli a velük való készséges foglalkozását, felajánlkozást az egyesület minden tagjának, hogy úgy is segítségére legyen, lehessen hazánkért, szabadságunkért beteggé, rokkantá vált katonáinknak, hőseinknek. E memorandum megszerkesztését az egyesület tisztikarára bízza, hogy ezt a honvédelmi miniszter úrnak, vagy a katonai parancsnokságnak személyesen adja át, az elintézését állandóan figyelemmel kísérvé s a nyert válaszokról az ilyen tanfolyamokat már szervező testületeket értesítse.

A jegyzőkönyv hitelesítői: Dr. Bihari K. és Váradi Zs.

C) *A siket katonák ügye.* a) Az egyesület elnöksége a választmány, illetőleg a közgyűlés határozata értelmében egy memorandumba foglalta össze a siket katonák érdekében ajánlatos tenni valókat s egyúttal felajánlotta azoknak az egyesület tagjai által való ingyenes tanítását. Ezt a memorandumot Borbély S. elnök vezetésével Klis L. tb. elnök, Záborszky Á. titkár és Simon J. jegyző júl. hó 18-án személyesen vitték el a honvédelmi minisztériumba. A küldöttséget azonban a miniszter úr önmagyméltósága ott nem léteben nem fogadhatta s a minisztérium többi tényezői pedig nem tartották magukat illetékeseknek ez ügy elintézésére. Másnap, júl. 19-én egyesületünk képviselőiben Borbély S., Záborszky Á. és Váradi Zs. újból megjelentek a nevezett minisztériumban, amikor is önzetlen ajánlkozásunk azzal utasított vissza, hogy a kérdéses ügy nem tartozik a honvédelmi minisztérium hatáskörébe. A kérdéses ügynek ily negatív elintézése után egyesületünk képviselői a Vöröskereszt Országos Egyesülethez fordultuk s személyes érintkezés útján a már elejtett tárgyalások fonalát újból felvették. Az említett egyesület illetékes tényezőjénél teljes megértésre talált egyesületünk ajánlkozása és minden javaslata, amelynek értelmében a siket katonáknak a siketnéma-intézetek székhelyein lévő Vörös-

kereszt kórházakba való összegyűjtése — taníttatásuk foganatosítása szempontjából — kilátásba helyeztetett, amiről egyébként egyesületünk elnöksége az intézetek igazgatóságait és bizalmi férfait körlevélben értesítette. b) Egyesületünk ajánlkozására és javaslatára a Magyar Szent Korona Országainak Vöröskereszt Egyesülete tárgyalásokba bocsátkozott a siket katonák szakoktatásának lehetővé tétele céljából az összes magyarországi katonai parancsnokságokkal. E tárgyalások eredményéről a további szükséges intézkedések megtételének céljából a Vöröskereszt Egyesület esetről-esetre értesíti egyesületünk elnökségét. Ezideig a temesvári-, a kassai- és a pozsonyi cs. és kir. katonai parancsnokságok tettek lépéseket a körzetükbe tartozó siket katonák szakszerű tanítása érdekében. Ez intézkedések szerint a temesvári katonai parancsnokság hatásköre területén lévő siket katonák első sorban Szeged városában nyernek elhelyezést, ahol is az ottani siketnéma-intézet igazgatója és tanárai részéről részesülnek majd szakszerű oktatásban. S amennyiben a szegedi tanfolyam kevésnek bizonyulna, a szükség szerint Aradon, Temesvárt és Debreczenben is szerveztnének ilyen tanfolyamok az ottani siketnéma-intézetek igazgatóságainak és tanári testületeinek közreműködésével. A pozsonyi katonai parancsnokság, a körzetébe tartozó siket katonákat — a soproniak kivételével — Pozsonyban helyezi el. Így hát Pozsonyban és Sopronban lesz egy-egy tanfolyam. A kassai katonai parancsnokság siket katonái a budapesti Angelina Otthonban nyernek elhelyezést, ahol a budapestiekkel együtt a budapesti kartársak részéről részesülnek oktatásban. A tanfolyamokat az egyes intézetek igazgatói és tanárai szervezik, egységes irányításukról pedig egyesületünk gondosodik. Z.

Alapítványi oklevél.

Borbély Sándor úr, a siketnémák váci kir. orsz. intézetének igazgatója, a siketnéma-intézeti tanárok orsz. egyesületének elnöke, a koronás aranyéremkereszt tulajdonosa, stb., stb. 1915. évi október hó 8-án eljutván a siketnémák oktatásügyének szolgálatában eltöltött áldásos munkálkodásának 25. évfordulójához, ebből az alkalomból kifolyólag munkatársai, barátai és tisztelői részéről a jól megérdemelt kitüntetéseknek és ünnepléseknek egymást követő, változatos sorozatát, sokoldalú szeretetteljes megnyilvánulását élvezte.

A magyar siketnéma oktatásügynek Borbély Sándor úr érintett negyedszázados közszolgálati működésével és igen értékes egyéniségével kapcsolatos eme örömnapjaiban a siketnémák szegedi intézetének tanári testülete 1916. évi január hó 26-ról keltezte a következő tartalmu beadványt intézte a siketnéma-intézeti tanárok országos egyesületéhez: (Megjelent a M. S. O. f. é. 1—3. sz. 40—42. l.)

A siketnéma-intézeti tanárok országos egyesületének választmánya — amely ebből az alkalomból éppen az egyesületnek nagyra-becsült elnökével szemben megvalósítandó és hozzá méltó ünneplése kérdésével foglalkozott — 1916. évi február hó 27-én Buda-

pesten tartott gyűlésen vette tárgyalás alá a siketnémák szegedi intézete tanári testületének fent idézett beadványát s az abban foglalt javaslatot és a felajánlott összeget elfogadván, egységes, lelkes határozattal kimondotta a következőket?

a) A siketnéma-intézeti tanárok országos egyesülete szeretett elnökének 25 éves közszolgálati működésével kapcsolatos jubileuma alkalmából a legközelebbi egyesületi közgyűlés tetszésének és jóváhagyásának reményében Borbély Sándor úr nevére és tiszteletére az egyesületi tagoktól és másoktól e célra befolyó önkéntes adományokból, valamint az egyesület koronkénti anyagi hozzájárulásából és más előre nem látható, de e célra fordítható pénz-forrásokból egy, az egyesülethez kötött és az egyesület tulajdonát képező olyan irodalmi alapítványt létesít, amely amellet, hogy a kamataiból évente megjutalmazandó irodalmi színvonalon álló, kiváló és a siketnémák nevelését és oktatását tárgyaló pályamunkák révén a magyar siketnéma-oktatásügyét lesz hivatva állandóan fejleszteni; egyben Borbély Sándor nevét, emlékét és érdemeit is örök időközön át utánezandó példánykép gyanánt állítja a magyar siketnéma-oktatás jövendőbeli bajnokai elé.

b) Ebből a gyűlésből kifolyólag felhívja az egyesületnek ez idő szerint még hadban nem lévő tagjait, hogy erre az irodalmi alapítványra szánt önkéntes hozzájárulási összegeiket jelentsék be 1916. évi április hó 1-ig az egyesületi elnökségnek.

c) Az alapítvány törzsvagyonát az 1916. évi április hó 1-ig megajánlott és befolyó önkéntes hozzájárulási összegek képezik, amely törzsvagyon megfelelő takarékpénztári gyümölcsöző elhelyezéssel tőkésítendő és a később befolyó önkéntes-adományok, valamint az egyesületi pénztárból évről-évre kiharítandó hozzájárulási összegek és egyéb e célra használható időközi pénzforrások eredményeinek hozzáadásával mindaddig gyarapítandó, míg az alapítványi vagyon-álladék évi kamatjövödelme legalább is 200 koronára emelkedik, amikor is az így létesített alapítvány kamataira az egyesület évi közgyűléseiből szakirányú irodalmi pályázat fog kitűzteni.

d) A vonatkozó alapítólevél a fentiek figyelembe vételével s a megállapított és a szóban lévő egyesületi választmányi gyűlésről felvett jegyzőkönyvben megrögzített irányelvek alapján az egyesület 1916. évi július hó 2. napjára kitűzött XIV. rendes közgyűlésének idejéig megszerkesztendő és három egyenlő példányban kiállítandó, amikor is az alapítólevélnek egyik példánya Borbély Sándor egyesületi elnöknek ünnepélyes módon átadandó!

Az ily előzmények értelmében létesített alapítványról a következő alapítványi oklevél állíttatott ki:

1. Az alapítvány törzsvagyonát képezi:

a) a siketnémák szegedi intézete tanári testületének adománya	100 K.
b) a siketnémák soproni intézete tanári testületének adománya	100 „
c) a siketnémák kecskeméti intézete tanári testületének adománya	100 „

d) a siketnémák budapesti áll. intézete tanári testületének adománya	100 K.
e) a siketnémák debreceni intézete tanári testületének adománya	50 „
f) a siketnémák körmöcbányai intézete tanári testületének adománya	200 „
g) a siketnémák kolozsvári intézete tanári testületének adománya	100 „
h) a siketnémák ungvári intézete tanári testületének adománya	100 „
i) a siketnémák pozsonyi intézete tanári testületének adománya	15 „
j) a siketnémák kaposvári intézete tanári testületének adománya	21 „
k) a siketnémák temesvári intézete tanári testületének adománya	65 „
l) a siketnémák váci intézete tanári testületének adománya	100 „
összesen	1051 K.

szóval: Egezerötvenegy korona, mely összeg takarékpénztári elhelyezéssel, vagy megfelelő államkötvényekbe fektetéssel gyümölcsötvetendő, tőkésítendő és az időközben befolyó adományokkal, az egyesületi pénztárból évente kihasítandó hozzájárulási összegekkel és egyéb, e célra fordítható pénzforrásokból eredő jövedelmekkel, valamint az időközi tőkésített kamatokkal mindaddig gyarapítandó, míg az alapítvány vagyona olyan összeggé növekszik, amelynek kamataiból évente legalább is 200 K. irodalmi pályázati tételek kifizetésére immár felhasználhatóvá válik.

2. Ez az alapítvány örök időn át a „*Siketnéma-Intézeti Tanárok Országos Egyesületének tulajdonát képező, Borbély Sándor állami siketnéma-intézeti igazgató nevére és tiszteletére létesített alapítvány*“ címét viselendő.

3. Ennek az alapítványnak törzsvagyonáról, valamint további összes bevételeiről és kiadásairól a siketnéma-intézeti tanárok orsz. egyesülete, vagy annak netalán előforduló megszűnése esetén a siketnémák váci kir. orsz. intézetének tanári testülete köteles, „*Alapítványi főkönyv*“ című nyilvántartási számadási könyvet vezetni, mely főkönyvnek évi számlapjai minden polgári év végén lezárandók, az arra rendelt ellenőrzők által felülvizsgálandók és a róluk vett hiteles másolatok 1—1 példányai az egyesület és a siketnémák váci kir. orsz. intézete irattárában helyezendők el megőrzés végett.

4. Az alapítványi törzsvagyon mikénti gyarapodásának nyilvántartására nem elegendők csupán csak az előbbi pontba körülírt számadási könyvnek pontos és okmányokkal is igazolt naplószerű tárgy- és számadatbeli feljegyzése, hanem ezen felül fontos feltételként állapíttatik meg, hogy az alapítványt kezelő egyesületi pénztáros, avagy az egyesület netalán előforduló megszűnése esetén a siketnémák váci kir. orsz. intézetének tanári testülete részéről meg-

bizott alapítvány-kezelő bizalmi férfiú köteles évente közvetlenül az alapítványi számadások lezárása után valamennyi alapítólevél-példányt tulajdonosaiktól rövid időre beszedni és mindegyikre folytatólagos pótpontként az illető számadási év összes vagyonszaporulati adatait tárgy- és számszerint gondosan feljegyezni.

5. Amikor az alapítvány vagyon álladéka olyan nagyságú összeggé növekszik meg, hogy annak felhasználható kamatjövedelme immár bármilyen körülmények között legalább is évi 200 (Kettőszáz) korona felhasználható összeget tesz ki, attól az időtől kezdve a kamatokból évente 200 (Kettőszáz) korona fordítandó az egyesületi közgyűlés által vagy az egyesület netalán előforduló megszűnése esetén a siketnémák váci kir. orsz. intézetének tanári testülete által évente a siketnémák nevelése és oktatása köréből kitűzendő, szigoruan szakirányú pályatétel alapján készült, feltétlenül irodalmi színvonalon álló, legjobb pályamunka megjutalmazására. Az egyesület évi közgyűléséből kifolyólag állapítja meg és hirdetteti ki választmánya útján a következő évre kitűzött pályatételt, egyben kiküldi a saját kebeléből a záros határidőre beérkezendő pályamunkák bíráló-bizottságát is, amely bíráló-bizottságnak írásba foglalt véleményezése és javaslata alapján a következő évi egyesületi közgyűlés ünnepség keretei között kiadja a megjutalmazásra érdemesnek talált, legjobb pályamunka szerzőjének a közgyűlésen felbontott vonatkozó jeligés boríték alapján a 200 koronás jutalomdíjat és egyidejűleg folytatólagosan gondoskodik az utána következő évi pályatétel kitűzéséről és megbíráltatásáról is. Az itt körülírt eljárás követendő a siketnémák váci kir. orsz. intézetének tanári testülete által is abban az esetben, ha a siketnéma-intézeti tanárok országos egyesülete megszűnvn, az alapítvány további kezelésének jogát és kötelezettségét az előbbi és utóbbi pontok vonatkozó határozmányai értelmében át kellene vennie azzal a különbséggel azonban, hogy a jelzett testület mindenkor tanévzáró gyűlésén intézi el a pályatétel kitűzésének és a megjutalmazásnak munkáját. A pályázaton csakis a magyar siketnéma-oktatásügy szolgálatában álló vagy állott tényleges, vagy nyugdíjas tanárok és tanítónők vehetnek részt.

6. Ha valamelyik esztendőben a kitűzött pályadíj valamely előre nem látható ok, avagy a pályázat meddősége miatt kiadható nem volna, abban az esetben az érintett összeg az alapítványi vagyon további gyarapítására szolgál oly célból, hogy idővel a tőké kellő megnövekedése esetén egy második és további hasonló című és rendeltetésű alapítvány létesíttessék.

7. A „Siketnéma-intézeti Tanárok Országos Egyesületé”-nek netaláni megszűnése esetén az alapítványra vonatkozó és ebben az okmányban körülírt minden jog és kötelezettség azonnal átszármazik a siketnémák váci kir. orsz. intézetének tanári testületére, amely erkölcsi testület egyebek mellett épúgy egyik fontos feladatának tekintse, mint maga az egyesület, hogy az alapítványi vagyont ne csak megőrizze, de annak minden rendelkezésére álló eszközzel való gyarapítását is előmozdítsa, támogassa és cselekvőleg is szolgálja.

8. Az egyesület újjáéledése esetén az alapítványra vonatkozó

jogok és kötelességek a siketnémák váczai kir. orsz. intézetének tanári testületéről ismét visszazállnak magára az egyesületre.

9. Ennek az alapítványi oklevélnek kellő érvényességet adnak a „Siketnéma-Intézeti Tanárok Országos Egyesülete“ jelenlegi elnökségének tisztikarának és választmányi tagjainak sajátkezű név-aláírásai.

10. Ez az alapítványi oklevél egymással mindenben megegyező három egyenlő eredeti példányban állítatván ki, közülük az előbbi pontban meghatározott érvényesítő aláírások rávezetése után az egyik példány Borbély Sándor egyesületi elnöknek adatik át, a másik példány az egyesület-, a harmadik példány pedig a siketnémák váczai kir. orsz. intézetének irattárában helyeztetik el megőrzés végett.

Budapesten, 1916. évi július hó 2-án a siketnéma-intézeti tanárok országos egyesületének XIV. rendes közgyűléséből.

Gönczi Gyula s. k.
alelnök.

Istenes Károly s. k.
titkár.

Záborszky Árpád s. k.
jegyző.

Völker József s. k.
pénztáros.

Választmányi tagok :

Dr. Bihari Károly s. k.   *Simon József* s. k.

Szotfrid József s. k.

Váradi Zsigmond s. k.

Szerkesztői jelentés.

Irta a S. T. O. E. XIV. közgyűlésére (1916. jul. 2.) **Kegler Ferenc**, az egyesület hivatalos lapjának szerkesztője.

Tisztelt Közgyűlés! 25 hónapja, hogy legutóbbi közgyűlésünkön — épen e teremben — számot adtam szerkesztői sáfárkodásomról.

Ez idő óta a „Magyar Siketnéma-Oktatás“ 9-szer jelent meg :

1. az 1914. évi 7. sz.
2. „ „ „ 8—9. sz.
3. „ „ „ 10—12. „
4. „ 1915. „ 1—3. „ febr. 24.-en ;
5. „ „ „ 4—5. „ ápr. 28.-án ;
6. „ „ „ 6—10. „ okt. 2.-án ;
7. „ „ „ 11—12. „ 1916. febr. 1.-én ;
8. „ 1916. „ 1—3. „ ápr. 6.-án s legutóbb
9. „ „ „ 4—6. „ jun. 3.-án.

A lap terjedelme 1914-ben: 12, 1915-re: 11 és 1916. I. fél évre: 6 ³/₄ ív.

Mellékletek:*)

a) az 1915. évi 1—3. számnál: „Jelentés a gyógypedagógiai intézetek orsz. szaktanácsának 1914. évi működéséről és a gyógy-pedagógiai oktatásügy jelen állapotáról“. (Berkes J.) $\frac{3}{4}$ ív.

b) az 1915. évi 11—12. számnál: „A siketnéma, mint a köz-műveltség munkása“. (Klug P.) $1\frac{1}{2}$ ív.

c) az 1916. évi 1—3. számnál: 1915. évi szaktanácsi jelentés. (Berkes J.) $1\frac{1}{4}$ ív.

d) az 1916. évi 4—6. számnál — a S. T. O. E. tagjai részére — Cházár András arcképe.

Egyesületünk kiadásában megjelent:

a) 1914. végén Dr. Náray-Szabó Sándor arcképe;

b) 1915. júniusában „A mássalhangzók (konzonánsok) kifejeztése a siketnémák I. (artikulációs) osztályában. Utmutatás a siketnémák iskolájának gyakorlati hangfiziológiájához. Irta Stern Ottó stadei siketnéma-intézeti tanár. Fordította és a magyar vonatkozású részekkel ellátta Váradí Zsigmond siketnéma-int. igazgató. Különlenyomat a Magyar Siketnéma-Oktatás XIII—XVII. (1911—1915.) évfolyamából. Kiadja a „Siketnéma-intézeti tanárok országos egyesület“. Ára 2 korona. Kecskemét—Budapest 1911—1915. című, 88 oldal terjedelmű könyv.

c) 1916-ban Cházár András arcképe.

Különlenyomatként megjelent még a Gácsér József, egyes. néhai alelnök elhunytakor írt megemlékezés. (Lásd 1915. évi 6—10. sz.)

A legutóbbi jelentésben már említett de l'Epée-féle művek kiadása előkészítés alatt áll.

A lap tartalmát illetően jelentem, hogy a) a működési körünkbe vágó legidősebb tárgyat — a siket stb. katonák tanítása — állandóan napirenden tartottam.

b) „A háború és mi“ című állandó közlemény-sorozattal egyrészt kapcsolatot teremtettem a hadbavonult kartársakkal, másrészt gondoskodtam, hogy megőriztessenek azok az adatok, melyek státusunk tagjainak a mostani nagy időkben való szereplésére vonatkoznak s intézeteink és növendékeink életébe világítanak. A hazáért életüket áldozó kartársaink képét ugyan e cím alatt közre adtam. (Ez adatokra való tekintettel a lap — a szaktanács útján — 3 példányban megküldetik a bécsi udvari könyvtár háborús irodalmának gyűjteménye számára.)

c) Cházár Andrásról — halála 100. évfordulója alkalmából — illően megemlékeztem; közöltem képét, szülőházát, a történelmi nevezetességű rozsnyói épülettel együtt. A nyomdai költség 1915. év őszén 15°/₁₀₀-kal emelkedett; a folyó évtől pedig — újabb drágítást elkerülendő — valamivel vékonyabb papiroson jelenik meg a lap.

A M. S. O. jár 150 előfizetőnek, 4 pártoló tagnak, tiszteletpéldányként 16, cserepéldányként 16, lapoknak-könyvtáraknak 10, mutatóványszám 25.

*) Terjedelmük már hozzászámítva a laphoz.

Itt jelentem, hogy egyesületünk elnökének megbízásából a hadbavonult titkárt több hónapon át helyettesitem.

A kiadóhivatali dolgokat Derbész Bertalan és Pető Ferenc tagtársaim végezték.

Úgy érzem, hogy a M. S. O. az elmúlt 25 hónapban is mult-jához méltóan betöltte hivatását s ezért nyugodt öntudattal bocsátom a T. Közgyűlés elé szerkesztői működésemet. Isten velünk!

A rajz szerepe a siketnémák oktatásában.

II.

Gondoltunk-e valaha a sn. látása fejlesztésére; foglalkoztunk-e a térbeli és az időbeli szépnek a szemre való hatásaival és azok következményeivel? Vajmi keveset. Ha foglalkoztunk is nem alkalmaztuk azt a gyakorlati tanításban. Pedig a látás fejlesztése az a bizonyos cél, amelyet a snk. oktatásánál multhatatlanul magunk elé kell tűznünk. Hisz ma már az éperzékűek iskoláiban is keresnek tényezőket, amelyek a látás fejlesztését célozzák. A legújabban az ú. n. iskolai mozi igyekszik erre a műveletre: a szem fejlesztésére. Egy-egy rajz, kép többet, jobbat mond, mint a betűk özöne. A betű nem törődik a szemre kellemes hatásokkal. A holt betűk által körülzárt anyag nem alkalmas a tanuló öntevékenysége fejlesztésére. Ha az éperzékűek iskolái előtérbe állítják a kép, a rajz szerepét az oktatásban, mennyivel szükségesebb ez a művelet a siketnémák oktatásában. Kétséget nem szenved, hogy a látás a sn. tudása megszerzésének főkapuja. Minél fejlettebb a kapu, annál több ismeret hatolhat azon át a sn. egyéniségébe. De egyúttal gyorsabban is juthat a rendeltetése helyére. A látás fejlesztésének számos módja, eszköze van.

Azonban, mint e sorok címe is jelzi, elsőbbben a rajz szerepével foglalkozunk. A rajz alatt nemcsak azt a rajzot kell értenünk, amelyet a sn. önkifejtése létesít, hanem mindazt, ami e rajzzal bizonyos összefüggő viszonyban van.

Ide tartoznak: a növendékek füzetei, tankönyvei, továbbá az intézet felszerelése, berendezése stb. Szóljunk eleve az intézetekről és e pontnál kérdezzük: vajjon a mostani intézetek alkalmazkodnak-e azokhoz a föltételekhez, amelyek a szem fejlesztése kíván? Az intézetek csekély eltéréssel hasonlóak az éperzékűek iskoláihoz. Nem látjuk azt a különbséget, amely a sn. és az éperzékű nevelés-oktatási között található. Az éperzékűek iskoláiban a főszerepet a hallás játssza, míg ellenben a sn.-nál a látás. A tanítás amott a *hang*, a *beszéd* tényezőin alapul, emitt pedig a képeken, a képek, rajzok sorozatán. Hisz a beszéd is a sn.-ra nézve csak kép. A snk. intézeteiben ezt a jeligét kellene előtérbe állítani: „Mindent a szemnek, semmit a fülnek! Lám a vakok intézetei közelebb esnek a célhoz; amennyiben a tapintó érzék lépten-nyomon megleti a maga fejlesztő tényezőit. A szem fejlesztésének pedig sokkal tágabb terü-

lete van, mint a tapintásnak. Olyan rajzokról, képekről, festményekről kellene gondoskodnunk, amelyek pld. a térbeli és az időbeli szépet, valamint a szemmértéket fejlesztik. Minden butordarab, minden tényező, fal, eszköz, stb. fejlessze a sn. látását. Természetes, ezt a célt csak akkor érjük el, hogyha az intézetek építésénél, berendezésénél stb. a sn.-int. tanár tanácsát is latba vesszük, nemcsak az építését. Mert annyi bizonyos, hogy a tanítási eredmény sikeressége a tanár munkáján kívül az intézet minőségétől is függ. A siketnémák tanítása más miliót kíván, mint az éperzékűé. Az intézet falait ne hagyjuk pusztán, hanem lássuk el a szemet fejlesztő rajzokkal, képekkel, festményekkel. Hasonlóképp így cselekedjünk a butorok felületével is. Így aztán a sn. látása mindig és mindenhol talál táplálékot. Hogy mit és mennyit kell ebből a sn.-nak nyújtanunk; a tapasztalatokból leszűrt tanulságok megmondják. Minden bizonnyal helyénvaló lenne, hogyha a tekintetben bizonyos egyöntetűség irányítaná az intézeteket.

Nézzük a tankönyveket és az ezeket helyettesítő jegyzeteket. Mindenütt csak pusztán — üres betűkkel találkozunk. Miként már érintettem is, nemcsak a beszédtanításnál, hanem minden egyes tanítási tárgynál találunk elemeket, részleteket, amelyek a gondolat ábrázolására, a cselekvő gondolatnak a rajz által való *megrögzítése* alkalmasak. A sn. maga készítse a rajzot, még pedig saját felfogása, tudása szerint. A tanár csak irányítson, vezessen.

Minden dolgot, eseményt, stb. kétféleképp ábrázolhatunk: Az ú. n. tömeg-csoport állásában és a részletekben. Világítsuk meg az állítást egy konkrét példával. A természetrajzból pld. a méhről tanítunk. A tanuló a füzetbe írja a tanult anyagot, szöveget, de nyomban mellé rajzolja a szöveg tartalmát, még pedig előbb a tömeg helyzetben, azután részleteiben. Tehát lerajzolja a méhest; a benne levő kaptákakat; a méhek repülését; a méhes környezetet.

Részletek: a méh, a méh fajai; a méhesaládban tartozkodó méhek: a királyné, a here és a dolgozó. A kaptár belseje: a lép, a sejt, a fiasítás, a sejtes méz stb.

A méh testrészei és azok működési köre, a fulánk stb. Ide kerülnek a méh ellenségei; a mézelő növények; a virágon dolgozó méh stb. Ennek azonban csak akkor van igazi értéke, ha a rajz a tanuló öntevékenységből; gyakorlatából fakad. Így haladunk és cselekszünk minden tanítási tárgynál, még a legelvontabb tanítási tárgyakat (az alkotmánytant, a történelmet) is lehet és kell az oda illő rajzokkal ellátni. A történelmi füzetek puszták, hasonlóképp az alkotmánytani füzetek is ilyenek. Csupán betűkből állanak. A különböző korok háborúit, eszményeit nagyon könnyen és egyszerűen lehet a rajz által ábrázolni. Példa arra a mostani háborús idő is. Számtalam kép, rajz mutatja a háborút.

De nemcsak a jelen események alkalmasak erre a műveletre, hanem a múlt eseményei is. A népvándorlás, Árpád választása, a mohácsi vész stb.

Én csak olyan tankönyvet fogadnék be a siketnémák intézeteibe, amelynek minden szövege az odaillő képekkel, rajzokkal van

fűszerezve. Igaz, hogy az ily tankönyv drágább, mint a puszta, de a sn. oktatása szempontjából megbecsülhetetlen értékű.

Hogy hogyan kell a snk. számára könyveket szerkeszteni; mutatja a Siketnémák Könyvtára, amelyet Borbély Sándor, Györgyfy Akos és Szentgyörgyi Gusztáv szerkeszt. Sajnos, hogy a könyvtár működése a háború miatt szünetel. Így csak 1—2. füzete jelent meg, címe: Mátyás király tréfái (ára 1.10 K. kapható a szerzőknél Váczott.) Ez a füzet nemcsak azért értékes és érdekes, mert kiválóan csoportosítja a szöveg anyagát s egyben minden nehezebb fogalmat világosan megmagyaráz, hanem főleg azért, mert majdnem minden egyes szövegnek ott van a maga tartalmi, jellegzetes képe, még pedig a maga hűségében, eredetiségében, korában, stb. A szerzők bebizonyították, hogy hogyan kell és lehet a multat a mai korba állítani. A képek egyszerűek, úgy, hogy bármely tanuló is lerajzolhatja azokat.

A kép mindjárt megmagyarázza a szöveg tartalmát. A tanuló örömmel lapozgatnak a könyvben és érdeklélve olvassák a szöveget. „A cinkotai kántor“ szöveg képén ott látjuk Mátyás királyt királyi öltözetében, szobájában abban az időpontban, amikor a papi ruhába öltözött cinkotai kántorral beszél. De látjuk a sokat emlegetett cinkotai iccét is. A tanuló fogalmat szerez az icciról, annak nagyságáról. Ilyen egyszerű, de világos és sokatmondó képeket szeretnék látni a sn. minden tankönyvében. Ne szerkesszünk tehát tankönyveket kép—rajz nélkül! Ha nem tudunk a siketnémáknak megfelelő tankönyvet szerkeszteni, használjuk inkább a jegyzetet, de lássuk el képekkel, rajzokkal.

Azt, amit e sorokban a rajzról elmondtam, csak nagy általánosságban tettem. Nem szóltam a részletekről, amelyekre alkalmadtam még vissza fogok térni. Sajnos azonban, ezt csak a puszta betű alakjában tehetem, mert lapunk nyomdaköltségei nem engedik, hogy a rajzot is közöljük. Pedig ez a tárgy csak akkor volna teljesen megvilágítva, hogyha a mellékcél mellé kerülhetne a főcél is.

Szobolowszky István.

Ifjúsági körök szabályterve.

1. §. *Cím:* „A siketnémák . . . . intézetének ifjúsági köre“.

2. §. *Cél:* A siketnémák elméleti és gyakorlati előkészítése, bevezetése az életbe, a társadalomba. A beszédkészség és a kiejtés tisztaságának fokozása, öntevékenység kifejlesztése, társadalmi viselkedés és szokások elsajátítása.

3. §. *Tisztviselők:* a) *tiszteletbeli tisztviselők:* 1. az intézet mindenkori igazgatója; 2. az intézetet támogató nevesebb egyének; 3. a kört vezető tanár (vezető elnök); 4. az intézet többi tanárai.

b) *Rendes tisztviselők:* 1. egy elnök; 2. egy alelnök; 3. egy ház-nagy; 4. egy jegyző; 5. egy aljegyző; 6. egy pénztáros; 7. egy ellenőr;

8. egy könyvtáros; 9. egy segédkönyvtáros; 10. két gyermek, mint a szer-tárok, gyűjtemények s játékok 6re.

4. §. *A rendes tisztviselői megbízások módja és a tisztviselők kötelességei.* 1. *Az elnököt* a növendékek választják. A testület — a vezető elnök javaslatára — hármat jelöl (I., II., III. helyre). Ezek közül választanak a növendékek.

Kötelességei: A gyűlés napját a tagok tudomására hozza; azokat szereplésre buzdítja; a gyűlést vezeti; a szereplő tagok névsorát — a gyűlés előtt két héttel — a vezető elnöknek áttekintés és jóváhagyás végett bemutatja; a fegyelmi testületben elnököl.

5. §. 2. *Az alelnököt*, mint az elnököt, jelölés mellett választják. Kötelessége: Az elnököt helyettesíti.

6. §. 3. *A háznagyot* a tagok választják. Kötelessége: Az önképző-köri helyiségekben a rendet fentartja.

7. §. 4. és 5. *A jegyzőt és aljegyzőt* a tagok választják.

8. §. 6. és 7. *A pénztárost és az ellenőrt* a tagok választják.

Kötelességeik: A pénztáros a tagdíjakat az ellenőr felügyelete mellett beszedi. A tagdíjakat, ugyancsak az ellenőr előtt, az önképzőkör perselyébe teszi. A pénztári füzetet jegyzi. A perselybe tett összegek nagyságát az ellenőr aláírásával igazolja. A perselyt csak a vezető elnök, a pénztáros és az ellenőr együttesen nyithatják fel, ellenőrzés vagy szükséges kivétel esetén.

A befolyt összeg az önképzőkör tulajdona. A tagdíjból játékokat vesznek, jutalmat adnak.

9. §. 8. és 9. *A könyvtáros és a segédkönyvtáros* a tagok által választatnak. Kötelességük: Meghatározott napokon könyveket adnak ki, erről naplót vezetnek, a lapokra felügyelnek. A könyvekért felelősek.

10. §. 10. *A szertárosokat* választják. Kötelességük: A szerekre, játékokra vigyáznak; azokat használat után beszedik és elzárják.

11. §. A tisztségekre fiúk és leányok egyaránt választhatók. A tiszt-ség egy-egy tanévre érvényes.

12. §. *Tagok:* a) örökösök, b) pártolók és c) rendesek.

a) *Örökösök*, akik a kör részére egyszer s mindenkorra 10 (Tíz) koronát vagy ily értékű tárgyat adnak. Minden iskolai év végén csak az új örökös tagok névsora közöltetik a legutolsó jegyzőkönyvben. Az örökös tagok által befizetett összegek a tagdíjak összegével egyenlő elbí-rálás alá esnek.

b) *Pártolók:* a IV. oszt. növendékei.

c) *Rendesek:* a felsőbb (V—VIII.) oszt. tanulók.

13. §. A rendes és pártoló tagok jogai és kötelességei:

a) *Rendesnek:* minden gyűlésen jelen kell lennie, ahol szereplési és szavazati joga van. Tisztviselő lehet. Tagdíja évi

b) *Pártolónak:* megjelenése nem kötelező, szereplési és szavazati joga nincs. A játékokat használhatja. Évi tagdíja fillér. Tisztviselő nem lehet.

Az intézetnek teljes segélyes növendékei (ingyenesek) tagdíjat nem fizetnek. Tagdíjukat a segélyt adó intézmény, alap stb. téríti meg.

14. §. *Gyűlések.* A tagok — havonként legalább egyszer — gyűlésre összehívandók.

15. §. *A szereplők előkészítése* a vezető elnök kötelessége.

16. §. *A gyűlés lefolyása.* A vezető elnök — ki három évig önként vezeti a kört — az elnök által megnyitattja a gyűlést.

A háznagy a távol levő rendes tagok névsorát átadja az elnöknek. Későn jövő, vagy elmaradt rendes tagok a fegyelmi testület előtt igazolják későn jövetelük vagy elmaradásuk okát.

A mult gyűlésről felvett jegyzőkönyv tartalmát a vezető elnök röviden elmagyarázza s két tag azonnal hitelesíti.

17. §. *Tárgysorozat.* Az elnök az első pontot felolvassa. A gyűlés első tárgya mindig a vezető elnök oktató előadása. További pontok lehetnek: elnöki jelentések; a siketnémák részére írt lapok szövegeinek a magyarázása; más lapokból szemelvények a gyermekek nyelvén; szavatok; események előadása; kisebb mesék, elbeszélések; írásbeli tételek kidolgozása; kézimunkák bemutatása.

18. §. Az érdemfokozatot — a *hozzászólni* akarók meghallgatása után — a beszédre és olvasásra mindig a vezető elnök mondja meg. A kézügyesség megbírálása — a vezető elnök hozzászólása mellett — a tagok kötelessége. Jellel bírálni nem szabad. A jelentkező bíráló — épp úgy, mint a szereplő — elfoglalja annak helyét s a vezető elnök segítségével elmondja bírálatát. A hozzászólás épp úgy történik, mint a bírálat. A jelentkezés egyszerű felállással történik.

19. §. *A szavazás* a fokozatok megítélésénél, mint más egyéb alkalmakkor, kétszeri felállással történik (igen és nem megállapítása végett). A megítélt fokozatot a vezető elnök, megfelelő magyarázat mellett, módosítja.

20. §. *Indítványt* minden rendes tag tehet. Mődjá megfelel a fentieknek. Az indítványt a vezető elnök szavazásra bocsátja vagy nem; utóbbi esetben megmagyarázza, hogy miért nem kell szavazniok. A szavazás alá nem került indítványok nem jegyeztetnek be a jegyzőkönyvbe. Ezután következik a gyűlés bezárása s a növendékek távozása.

21. §. A szereplésért járó *érdemek fokozatai*: a) jegyzőkönyvi dícséret, b) elismerés, c) közepes, d) gyenge, e) rossz.

22. §. *Jutalmazások.* Akik többször kitűntek jó szereplésükkel, azok a jegyzőkönyvi dícséretet kivonat alakjában megkapják; nyilvános ünnepélyeken szerepelnek; év végén — a körtől — jutalmat kaphatnak. A jutalom legnagyobb összege két (2) korona, vagy ennek megfelelő értékő tárgy.

23. §. *Fegyelmi testület.* Tagjai az összes tisztviselők s a vezető elnök. A fegyelmi testület minden hónapban egyszer összeül. Jegyzőkönyvet a gyűlésről nem írnak. A panasz és védelem szóbelileg történik. Panaszhiány esetén gyűlés nincs. Ide csak oly ügyek tartoznak, amelyek az önképzőkör helyiségében történtek, gyűlésen vagy azon kívül. Pl. későn jövés, elmaradás, engedetlenség a tisztviselőkkel szemben; a helyiségek, tárgyak, játékok szándékos bepiszkítása, rongálása stb.

A büntetés fokozatai — a kár esetleges megtérítésén felül: a) megintés a fegyelmi testület előtt; b) megintés a rendes gyűlésen; c) a rendes gyűlésen bizonyos ideig való állás; d) egy gyűlésről való kitiltás; e) rövidebb-hosszabb időre a társasjátékokból való kitiltás; f) szórakoztató látványoktól való eltiltás. A fokozatok megtartandók.

24. §. *Gyűlésen kívüli képző eszközök.* 1. *Társasjátékok:* sakk, teke, billiárd, füleslabda, football, domino, tombola, labda, hölgyjáték, Buda-vár bevétele, huszárjáték (4-es), tivoli malom, tánc stb. A társasjátékok megtanítása a vezető-elnök kötelessége. Önként segédkezhetnek a testület tagjai. A leány társas szobajátékok és foglalkozások a fiúktól elválasztva, külön termekben történnek. Felügyelet mellett együtt is játszhatnak.

2. *Olvasás:* A testület által megbírált s a kör részére adott megfelelő könyvek s ujságok olvasása. Játékokhoz szükséges magyarázó könyvek. (A vezető-elnök használja.)

3. *Nyilvános ünnepélyek,* kiállítások, kirándulások rendezése.

4. *Vetített képek* bemutatása vagy meglátogatása.

5. A szabadban észlelt *természeti jelenségek megfigyelése* növény-, rovar- stb. gyűjtés közben. Az események leírása.

6. *Társadalmi* rend, szokások elsajátítása.

7. *Gyűjtemények* összeállítása: növény, rovar, ásvány, bélyeg, tájképes levelezőlap, régi pénzek gyűjtése.

8. *Pénztár:* önkéntes pénzgyűjtés. Az összegek év végén, szükség esetén közben is, kiadatnak. Az összegek — ha egy korona egybegyűl — akkor a postatakarékpénztárba tétetnek. A kamat — kisebb összegeknél — az önképzőköré. (Ellenőrzés mint az önképzőkör pénzénél.)

9. *Naplóvezetés.*

Ezek az eszközök s az előbbi működések segítségével igyekezni kell a gyermeket önállóságra, helyes beszédre, fogalmazásra, szereplésre, megfigyelésre stb.-re szoktatni.

25. §. A kör működését az intézet mindenkori igazgatója ellenőrzi.

26. §. A kör működése csak akkor szűnhet meg, ha az intézet igazgatója a tanári testülettel egyetértőleg más, jobb intézkedéssel, annak működését feleslegessé teszi.

Gyömörey Alfonz.

A háború és mi.

— Nyolcadik közlemény. —

„Magyarország nem volt, hanem lesz“.

Gyűjtsük s jegyezzük fel emlékül és emlékeztetőül, a jövő számára tanulságul azokat az adatokat, melyek státusunk tagjainak a mostani nagy időkben való szereplésére vonatkoznak, intézeteink s növendékeink életébe világitanak.

*

Snk. váci kir. orsz. intézete. Az intézet az 1915—16. tanévről — anyagi okok miatt — értesítőt nem adott ki. — *Az 1915—16. tanév* június 19-ikén végződött. — *Az 1916—17. iskolai év* szeptember 7-én kezdődött. Ekkor volt a Veni Sancte s a tanítás megkezdése. A háborús állapot miatt a növendékeket szokatlanul lassan hozták be. A tanítás megkezdésekor csak mintegy 120 növendék volt együtt. Azóta bejött 40 növendék, úgy hogy a felvett 184 növendékből még mindig hiányzik 20. Több növendék szülője gazdasági okokból október 1.-ig kért halasztást gyermeke számára. A tanítás 12 osztályban folyik. Párhuzamos osztályok vannak az I., II., IV. és a VI. osztályokból. Összevontan tanítatják az V., VII. és a VIII. osztály. Ezekben az osztályokban 18—20 a növendékek száma. Slöjd-tanítás — anyagi okokból — nincsen. A tanári testületből még négyen teljesítenek katonai szolgálatot, ú. m. *Szentgyörgyi* Gusztáv (Prisonier de Guerre) Nolinszk, Guv. Wjatska, Russie, *Schaeffer* Mátyás hadapródjelölt (Offizier-Aspirant Schule des k. u. k. 15. Korps. Etappenpost No. 358.), *Mayer* András szakaszvezető (k. u. k. I. R. No. 85., II. pótszázad, Balassagyarmat) és *Szép* József (Vöröskereszt-kórház, Vác). — *Mayer* András két heti szabadságát szept. 13-tól Vácon töltötte. — *Az erdélyből elmenekült* magyar testvéreinkből mintegy 1300-an Vácra kerültek. *Borbély* S. igazgató 4 üresen álló tantermet lakószobának rendeztetett be s felajánlotta azokat a menekültek számára. Ily módon 4 népes székely család kapott hajlékot az intézetben. — *A háború alatt a katonai egészségügy* körül szerzett kiváló érdemeik elismeréseül *Ferenc* Salvator főherceg, a magyar szt. korona országai Vöröskereszt-Egyletének védnökhelyettese, dr. *Lencsó* F. orvosnak, a váci sn.-intézet házi orvosának és *Sommer* Gy. ág. ev. lelkésznek, sn.-intézeti hitoktatónak a Vöröskereszt hadi-ékiétményes II. oszt. díszérmét, *Borbély* S.-nének, továbbá *Szép* J., *Vatter* F. és *Wolkóber* J. sn.-intézeti tanároknak pedig a Vöröskereszt hadi-ékiétményes ezüst díszérmét adományozta. — *Hangverseny*t rendezett *Borbély* S.-né, a József Főherceg Szanatórium Egyesület váci fiókjának elnöke, az intézet dísztermében június 17.-én. Az estélyen szerepelt *Wolkóber* J. kartársunk is, aki zeneköltő és hegedűművész. A hangverseny 200 koronánál többet jövedelmezett a tüdőbeteg katonáknak. — A „*Siketnéma* Közlönye“ a budapesti nemzeti áldozatkészség lovas szobrán elhelyezett lemezét 5 koronával váltotta meg.

Az izr. snk. orsz. intézetében a tanítás két évi szünetelés után szept. 1.-én megkezdődött. A testület 3 tagja: Kanizsai D., Kardos I. és Salgó E. katonai szolgálatot teljesítenek. Az osztályokat, az I. osztály kivételével, összevonták. A testület minden tagja erősen felemelt óraszám mellett (heti 28 órában) nemcsak nagy létszámú, de kombinált osztályt is vezet. I. o. 20 növ., tanítja Rózsa E., II—III. o. 22 növ., tanítja Szekeresné Natonek B., III—IV. o. 21 növ., tanítja Simonyi Sz., V—VI. o. 21 növ., tanítja Herczka G. — Az intézet gondnoka is bevonult, teendőit Tolnai igazgató kénytelen elvégezni s emiatt csak heti 2 órát vállalhatott az V—VI. osztályban. — Az izr. őszi nagy ünnepek alkalmával a pesti izr. hitközség az intézet vizsgatermében imaházat rendezett be az izr. vallású erdélyi menekültek számára, hogy nagy nyomorúságukban lelki vigaszt találjanak.

A snk. aradi intézetének kötelékébe tartozó Rédigyer K. kartársunk, aki örvezető, ezt írja jún. 28.-án: . . . a 313. h. gye. 5. századában részt vettem az oroszok volhiniai előrenyomulásuk feltartóztatásában. 20.-án jobb térdlövést kaptam (nem veszélyeset) s mint ilyenrel egyelőre a troppani (Szilézia) kórházban helyeztek el. Vitéz, de véres csatákban volt részünk néhány napon át. Most örömmel olvassuk, hogy vérünk nem hiába omlott, csapataink napról-napra tért nyerne.

Siketnémák kolozsvári intézete. Dr. Koleszár L. ezredorvos rendkívül érdekes előadást tartott a háborúban megsiketült stb. katonákról. Legközelebbi számunkban közölni fogjuk. — Z. Kiss J. a júniusi nagy orosz offenzíva kezdetén a Dobronutz melletti ütközetben orosz hadifogságba esett. — Nagy L. a cs. és kir. 50. gye. kadettje. Jelenleg még Gyulafehérvárt van, de várja a legközelebbi menetszázadba való beosztását. — Ürmösi J. tizedes a cs. és kir. 62. gye.-ben Marosvásárhelyen. Jelenleg a lábadozó osztag irodájába van szolgálatra berendelve. — A nagyszzebeni Militár-Commando Nagy P. igazgató előterjesztésére elrendelte a nagyszzebeni hadtest területén található sn., illetve beszédhibás katonák összeírását s utastíotta a katonai parancsnokságokat, hogy azokat a kolozsvári Pasteur-intézetben elhelyeztett cs. és kir. tartalékkórházba utalják át, hogy a snk. intézetében a számukra rendezendő tanfolyamon, a nekik megfelelő oktatásban, kezelésben részesüljenek. Nagy P. igazgató eddig 2 megsiketült katonát tanított a leolvasásra. — A katonai hatóság aug. 10.-én lefoglalta az intézet összes. úgy iskolai, mint internátusi helyiségeit az V. honvéd kerület tiszti iskolája részére. — Az iskolai év megnyitása bizonytalan időre elhalasztott.

A snk. budapesti áll. intézetét szept. 1.-én nyitották meg. A felvett 166 növendék közül beiratkozott 153. Az elmaradás oka a sajnálatos erdélyrészi menekülés. A háborús osztálylétszám 10. Felemelt óraszámom kívül a kartársak 3—6 heti óraszámában a beszédzavarokkal sújtott katonák tanításával foglalkoznak oly buzgósággal, mint a nyári szünet két hónapjában. A tanfolyamot meglátogatta gróf Teleki Sándor, mint a Vöröskereszt megbízottja, s Klis Lajos igazgatónak, valamint a tanári kar minden tagjának elismerését fejezte ki. Ugy hírlik, hogy a Vörös-

kereszt, az eddigi tapasztalatok szerint, más elhelyezést és más tanítási beosztást kíván adni az egész tanfolyamnak, hogy az eddig is látható siker még inkább fokozható legyen. — A testületből Zemkó P. utósorozáson bevált, de felmentetett. Bárczy G. a vakok intézetéről visszarendeltetett. Michels és Bründl kartársakról újabb hír nem érkezett. Szabady és Hochrein kollegák régi helyükön, régi beosztásukban vannak. Hochrein rövid szabadságon volt, ezt is kellemetlenné tette egy veszett kutya garázdálkodása, melyből Hochreinnak is jutott egy harapás s így került a Pasteur-intézetbe; onnan azonban hamar visszabocsátották a frontra. — Klis igazgató fia súlyos sebesüléséből felépülve Teplicen üdült, de újra készül a harc mezejére. Rózsa E., kinek szolgálatában eddig része volt az intézetnek, visszament anyaintézetéhez, mert ott nélkülözhetetlen. (sn)

Az áll. tisztv. orsz. egyesülete a vagyontalan tisztv. özvegyei és árvái segélyezésére szánt alapból folyósítandó segélyekért beérkezett kérvények tárgyalására f. évi aug. 11.-ét és szept. 18.-át tűzte ki, mely tárgyaláson egyesületünket Simon J., egyesületünk jegyzője, mint kiküldött bizottsági tag képviselte, aki sajnálta, hogy jó eleve nem értesült arról, kik folyamodtak e segélyek elnyeréséért, mert a nagy tömegben beérkezett (mintegy 5126 drb.) kérvény közül, melyek külön bizottságokban tárgyalattak, s melyek nem voltak foglalkozási ágak szerint elosztva s így csak az általános elvek szerinti elosztásba szólhatott bele, de különös pártolások, méltánylásban való részesülések érdekében fel nem szólalhatott. Felhívjuk kartársainkat, hogy a segély iránti kérésekről jövőre idejében értesítse egyesületünk elnökségét, hogy az elosztásnál fokozottabb figyelembe tudjuk részesíttetni a segélyért folyamodókat.

Snk. kaposvári intézete. A beíratások szept. 1—3.-án voltak. A tanévet a rendes időben megkezdték. A növendékek száma még soha sem volt így nagy, mint a f. tanévben. — Jávor Gy. még katonai szolgálatot teljesít Balassagyarmaton; a hősi halált halt Pető J. helye nincs betöltve s így a 8 osztályt öten tanítják: Klinda K., Schnellbach F., Horváth P., Hajdú L. és Kárpáti O., kik mindannyian felmentett katonák. Osztályok: I., II., III—IV., V—VI. és VII—VIII.

Snk. kecskeméti intézete. Góts O. intézeti tanárt a VKM. a f. isk. évre a vakok budapesti intézetéhez ideigl. szolgálatra áthelyezte. — A f. isk. évet szept. 6.-án nyitották meg. Van két I., két II., egy III., egy IV., egy összevont V—VI. s egy összevont VII—VIII. o. A felsőbb osztályú növendékek nagyon hiányosan jelentkeznek, mivel szüleik mezei munkákra otthon tartják őket s azoknak egy része is, akik visszamennek az intézetbe, az őszi munkálatok befejezéséig szabadságot kérnek az igazgatóságtól. — Sok az első, kevés a felsőbb osztályos növendék. Érdekes megfigyelése a folyó iskolai évi beíratkozásoknak, hogy I. osztályos növendék a legtöbb intézetben sokkal több, felsőbb osztályos növendék meg kevesebb van, mint más években szokott lenni. Ennek oka bizonyára az, hogy a szülők kis sn. gyermekeiket, akiktől máskor csak az igazgatóságok nagy unszolására, mondhatni kérésére váltottak meg s adták őket

intézetbe, most, csak hogy otthon evő ne legyen, vagy tán félve attól, hogy nem tudnak nekik otthon enni adni, egy felszólításra a legnagyobb örömmel küldik őket tanulni. A felsőbb osztályos növendékeknek otthon maradása pedig a megfogyatkozott munkaerő pótlására történik.

A *snk. szegedi intézetében* a beíratások befejeztével a szept. 5-én tartott istentisztelet után megkezdődött a rendszeres tanítás. Felvételt az I. osztályba 30, a II.-ba 12, a III.-ba 14, a IV.-be 15, az V.-be 17, a VI.-ba 12, a VII.—VIII.-ba 10 növendék. A foglalkoztatónak és iparostanonc-iskolának 17 növendéke van. Az összes növendékek száma tehát 127. — Az egyes osztályokat a következők tanítják: Milassin Gy., Gábor L., Nécsy J., Szabados Ö., Plichta B., Molnár B., Ábrahám J. és Klug P. Az iparostanonc-iskolában az oktatást Gábor L. és Milassin Gy. látják el. — A testület tagjai közül Gyovay D. J. hadifogoly (I. M. S. O. előző számait). Katonai szolgálatot teljesítenek: Kákonyi S. (Baukompagnie V/38. Tábori posta 312.). Láng I. (Sanitäts-Zugsführer, Kuttenberg, Csehország, Reconvalenzenabteilung). Schnitzl G. (Zugsführer, Temesvár, Garnison-Spital Nr. 21) Spitalskommando-Kanzlei. Kiténtetést kaptak Kákonyi S. és Schnitzl G. Ábrahám J. július hó végén tartósan szabadságoltatott. — Az intézeti épületnek az a része, melyben annak előtte katonaság volt, július hó folyamán ismét az intézet rendelkezésére bocsátatott.

Snk. intézete Jolsva. A f. tanévre a beíratások szept. 1—3-án tartottak; a tanítás 4-én kezdődött. Csak ketten tanítanak. Varga B. ig. h. a II. osztályt, Solymos S. kartárs az összevont III—IV. osztályt. I. osztályt nem hívhattak be. Egy pár növendék a rendkívüli viszonyok miatt még nem tért vissza. — Emmer I. igazgatóról semmi adatot sem tud az int. Juhász Z. önk. szakaszvezető betegség címen 3 havi szabadságot kapott. Rieger Gy. honv. tizedes (Pécs, Mária-utcai tart. kórház). Miskey K. e. é. önk. (26. gye. 4. Marschbrigad, 23. Marsch, II. század. Tp. 272.).

A *snk. egri intézete* szept. 5-én nyílt meg. Oktatásban 5 osztály részesül. I. o. (15), a II. (13), a IV. (9), az V. o. (11) és a VI. o. (10 növ.). Négyen tanítanak. A hadifogságban lévő kartársak régi helyükön vannak s elég gyakran írnak hozzátartozóiknak és az intézetbe.

A *snk. debreczeni intézetében* a tanítás szept. 5-én négy osztályban (I., II., IV., V—VI.) 60 növendéssel kezdetét vette. A gazdasági iskola első évfolyama 5 növendéssel szept. 1-én szintén megnyílt. A gazdasági tárgyak tanítására s az üzem megindítására s vezetésére a VKM. Debreczeni Róza okl. gazdasági tanítónőt rendelte ki ideiglenesen az intézethez (104.621. sz. r.). — Az erdélyi menekültek közül Csík vármegye kir. tanfelügyelője s a hivatal személyzete hozzátartozóikkal vannak az intézetben ideiglenesen megszállva. — Az oláhok erdélyi betörése az intézetre is közvetlen hatással volt s azzal a sajnálatos következménnyel járt, hogy a hadvezetőség az intézetet az Erdélyből menekült kórházak részére lefoglalta s saját épületéből kilakoltatta. Az intézet ideiglenesen a kereskedelmi iskola e célra átengedett tornatermébe és

pincehelyiségébe hurcolkodott s az intézet értékes felszerelése, berendezése az épület padlásán van összezsúfolva. — A változott viszonyokhoz képest az órarendet is módosítani kellett. Az elméleti tárgyakat a délutáni sötét órákban — lámpa mellett — kénytelenek tanítani, a mellék-tárgyak tanítása pedig — a pincében — a délelőtti órákban láttatik el. — Az intézet tisztii személyzetének tagjai sorában annyi változás történt, hogy a rajzot ez idő szerint a Brassóból menekült Éltes B. faipari rajz-tanár tantíja, ki régebben a váci intézetnél hasonló minőségben teljesített szolgálatot. — A testület tagjainak személyi viszonyaiban változás nem történt. Palatinus N. K. hdn. újabb címe: 1/7. népf. gyalog zlj. 1. század, 320. Tposta. (IX. 29.)

Snk. intézete Körnöczbánya. 1. Hribik L. Aladár főhadnagy (Fest. Art. Reg. No. 5. 15 cm. Haub. Btt. V. Kobila Via E'Noir, Süd-Dalmatien). 2. Szász József hadapród (I. R. 71/9. Tp. 59.). Orosz fogs. esett. 3. Pongrácz Mihály (k. u. k. Baukomp. No. 5/101. Tp. 312.) 4. Kunsch Ferenc e. é. önk. (I. R. 66. Kassa. Tartalékos tisztiiskola). 5. Rendek János Kriegsgefangener Guberna Twerszkaja. Staczion Udumlja, Torfholz-fabrik, Ruszland. — Az 1915—16. év rendes időben végződött. Az 1916—17. év szept. 1.-én kezdődött. Van: I. o. (17 növ.), II. (14), III—IV. (8 + 8), V—VI. (12 + 9), VII—VIII. (6 + 7), összesen 81 növ. — A IV. hadikölcsönből jegyezték: a) az intézet, a tanárok és rokonaik 10.750, b) a növendékek szülői 1600, c) az intézettel összekötötésben állók 78.000, d) az intézet buzdítására a Cházár A. Orsz. Sn. Otthon tagjai 3500, a Sn. Sport-Club 100, összesen 93.950 K-t.

A snk. soproni intézetében — a gyermekek elhelyezésének nehézségei miatt — a tanévet okt. 2.-án kezdték. Az eltartási költséget fel kellett emelni 36 K-ra. Az intézet még mindig kórház, a tanítás ismét a városházán folyik. Van: 1 I., 2 II., 2 IV., 2 V. és VI—VII. o. Öten tanítanak. — Völker J. ig. szept. III. pótsemlén alkalmatlan lett. A megsiketült és idegokkban szenvedő katonák kezelésével fogl. napi 1 órában. Kun E.-t jún. 24.-én katonai szolgálatra behívták. Júl. 19.-én indult az orosz harctérre. Aug. végén beteg lett s jelenleg a soproni csapatkórházban van. Faragó B. t. h. hadnagy. Órparancsnok Magyar-óvárott a Militärbau-Abt. s. s. Werke c. gyárban. Lakik: Moson, Kápolna-tér 343. László G. orosz fogságban. Címe: Berezovka Transbajkalian, Ostsibirien. Rotte No. 500. Legutóbbi levelében (jún. 24.) írja, hogy Lyceumot alakítottak s ő a fonetikát adja elő. Kér fonetikai műveket. Van énekaruk is, amelynek szintén tagja. Farkasdy Z. rajztanárt áthelyezték. Utódja: Halász József polgári isk. rajztanár.

Snk. ungvári intézete. 1. Tóth Á. Ázsiából bevándorolt a moszkvai kormányzóságba. Címe: Herrn Vasiljevu an Árpád Tóth Moskva Gubern Ruza, Potapovo. 2. Tamás I. a volhyniai nagy esatában jún. 6.-án sebesülten orosz fogságba esett. (Kriegsgefangener 38. Inf. R. Saratov anti Volga, Spital 120. Saratov Gubern.) — Ez évben az intézet végzett növendékei közül hatan a losonczyi zománczó gyár iparos tanulói lettek. — A tanítás okt. 2.-án kezdődött. 54 gyermeket hívtak be. Van: II., III.,

IV., V. a) és b) osztály. Mivel elegendő helyiségük nincs, kénytelenek voltak termeket bérelni s így 2 házban (int. és egy másik épület) tanítanak. Fáklya az int. tanári könyvtárának hagyta magánkönyvtárát.

Snk. pozsonyi intézete. Wayán F. véglegesen elbocsátatott a hadsereg kötelékéből. Most szabadságon van. Winkler S. a júliusi harcokban orosz fogságba került. Irta, hogy útban van Szibéria felé. Pirovits J. hadifogoly Konstantinovszka (Don obl.). Irja, hogy sokszor találkozik „Éhezünk“ kollegával. Fizáry B. hadifogoly Werchnye Udinsk. Hövényes A. önk. szakaszvezető 16—III. hadtáppászálój. Tp. 240. sz. Szépfalusy F. őrmester szintén egy hadtáppászálójnál van. Deschensky N. e. é. önk. gépfegyvertanfolyamra vezényeltetett. Deschensky F., Zengő P. és Nemesdfalvi J. itthon vannak. — A tanítást szept. 1.-én megkezdték a II., III., IV. és V. osztállyal, a tavalyi ideiglenes helyiségben. — A pozsonyi k. u. k. Militárkommando az igazgatóság kérelmére elrendelte 72047. San. Ch. szám alatt, hogy az összes siket, néma és beszédhibás katonák az intézetben elhelyezett VIII. betegosztályon gyűjtessenek egybe, ahol a testület tagjai tantíják őket. Jelenleg 3 siket, 6 néma (aphasias) és 10 dadogó katona van ott. Az aphasiásokat Deschensky F., a siketeket Nemesdfalvi J., a dadogókat Zengő P. tanítja. Külön tisztiszobát is rendeztek be. Eddig azonban csak egy dadogó tiszt volt. Deschensky F. és Zengő P. a Vöröskeresztnél is működnek. — Szept. 22.-én vitték oda a snk. budapesti áll. intézetének egy volt növendékét (M. F.) Diagnosis: „Sprachstörung“. 1915. aug. havában bevették, kiképezték. Azután néhány hónapig seperte a kaszárnya udvarát, azután az amsteteni fogolytábor egy tisztjénél szolgálta és most, egy év után, észrevették a „Sprachstörung“-ot.

Vakok bpesti orsz. intézete. Berinza J. kadettasp. jún. 24.-én Lonsconról a harctérre vezényeltetett. (I. R. 34. Erste Komp. Etappenstationkommando Busk. Feldpost 240. VII. 28.) Fiedler L. aug. 7.-én Nyitráról felülvizsgálat végett Bpestre érkezett s jelenleg (aug. 12.) valamelyik kórházban van. Tiffert Gy. szkv. május 1. óta az aradi várba internált szerbek felügyeletével bízták meg. (Arad, vár. Internierungslager. VII. 18.) — Az intézet jún. 22.-én tartotta évváró ünnepélyét; a növendékeket (2—3 kivételével) hozzátartozóik a szünetre hazavitték. Szeptembertől a katonák oktatása mellett Iván J. és Lengyel Gy. az intézetben is tanítanak 10—10 órát. — A vak katonák nagy része hosszabb szabadságra ment, de az itthon maradottak nem szünetelnek sem az elméleti, sem az ipari oktatásban. A létszám emelkedik (165 törzskönyvelt van), bár a kiképzettek igyekeznek rendszerint lakóhelyükre visszatérni és otthon önállóan folytatni mesterségüket. Eddig 9 hagyta el az intézetet mint kiképzett iparos. — Leopold R. hdn. megkapta a Signum Laudist. Keményffy Károly zászlós címe: 24. h. gye. III. gp. o. Tp. 23. — Katona G. és Pánczél I. Törökbálint, Tart. tisztisk.

A *Siketnéma Sport-Club* megújította a hadikölcsönben (IV.) való részvételét, még pedig 100 koronával. A club a II. és III. hadikölcsönből 50—50 koronát jegyzett. Összesen tehát 200 korona értékű kötvény

birtokában van. A club szintén kivette részét a jótékonyagságból, amennyiben 50 koronát juttatott különböző hadi célokra, valamint 20.80 K-t gyűjtött a kárpáti falvak felépülésére.

Az első siketnéma nemzetközi mérkőzés. A bécsi *Taubstummern Turn- u. Fußballvereine* fennállásának 15 éves jubileuma alkalmával jún. 4.-én Bécsben, a Vöröskereszt javára, jótékonycélnú nemzetközi mérkőzést játszott a budapesti *Siketnéma Sport-Clubbal*. Közel 600-an nézték végig a mérkőzést, mely az első félidőben döntetlen volt, végeredményül pedig a magyarok 1:0 arányban megnyerték és ezzel egy footballistát ábrázoló ezüst szobrot és a „Fremdenblatt“ ezüstérmét is. A csapatban játszottak a következő intézetekben végzett siketnémák: Bölecz váci, Knizsner: bpesti, Susztár: váci, Budai: váci, Mendelsohn: kolozsvári, Berza: bpesti, Ragályi: temesvári, Hegyi: bpesti, Keksz: temesvári, Cirusz: bpesti és Kopházy: bpesti. K.

ÁLTALÁNOS PEDAGÓGIA.

Az iskolai testnevelés reformja.

Az országos testnevelési tanács folyó évi április hó 13.-án tartott teljes ülésében véglegesen megállapította az iskolai testnevelés reformjának irányelveit, melyeket dr. Jankovich Béla kultuszminiszter elő kíván terjeszteni.

Az irányelvek, a kiváló pedagógusok és orvosok bevonásával tartott szaktanácskozmányok nyomán, az iskolai testnevelés érdekét harmónikusan egyeztetik össze a szellemi nevelés követelményeivel.

Mindenekelőtt az összes oktató intézetekben a testgyakorlati oktatás kötelezővé tételét sürgeti a tanács.

E követelés megszüntetni van hivatva azt a régi visszásságot, hogy a fő- és szakiskolákban, valamint a gazdasági, ipari és kereskedő ismétlő- (tanonc-) iskolákban a testgyakorlati oktatás törvényileg kötelezővé téve, illetőleg bevezetve nincs.

A második követelés, hogy emeltessék a testgyakorlás tanítására szánt idő az eddigi heti két óra helyett legalább heti négy órára. Emeltett játékdélutánok rendszeresítendők.

E kívánság nem túlzott, ha számbavesszük, hogy még az is elég szerény volna, ha hetenkint mindennapi egy óra követeltetnék.

A harmadik követelmény, hogy minden oktató intézet láttassék el a modern követelményeknek megfelelő téli és nyári testgyakorló helyekkel és jövőben maguk az iskolaépületek is nagy szabad tereken, a városiak a külső körzrtben épüljenek.

A tanács az iskolai testnevelés új rendszerének alapelveit is megállapítja és ezek alapján e rendszer kidolgozására kér felhatalmazást. Ez alapelvek szerint az oktatás anyagának alkalmazkodni kell a tanulók neméhez, korához, testi-lelki fejlettségéhez, a szakirányú iskolákban azok

foglalkozásához is. A fiúk és leányok testi nevelése tizenkét éves korig azonos elvek szerint és eszközökkel történjék. E kortól kezdve a leányoknál bizonyos eltérés helyénvaló, de a mozgások szépsége mellett, figyelemmel a jövő nemzedék érdekeire, súly vetendő azokra a gyakorlatokra, melyek az izomerőt, kitartást, ügyességet és lélekjelenlétet növelik.

A nevelő torna mellett, melynek gyakorlatai a német és svéd-dán rendszer helyes kombinációja szerint állapítandók meg, tért kell adni a játék, atletika, vívás, úszás, koresolyázás, tánc, evezés okszerű gyakorlásának is, mindenütt, ahol a viszonyok erre alkalmasak.

Akrobatikus, általában túlzásba vitt gyakorlatok, versenyek hajszolása kerülendők.

Fősúlyt kell helyezni a gyakorlati életben is értékesíthető testnevelőanyagra, nevezetesen katonai szolgálatra előkészítő gyakorlatokra, céllövésre, tüzoltásra, életmentésre, gazdasági munkákra stb.

Magára az oktatószemélyzetre a tanács azt a rég megvalósulásra váró alapelvet állítja fel, hogy *a testnevelés oktatására mindenütt olyan tanár vagy tanító alkalmazandó, aki, noha a testet neveli, a lélek nevelésére is képesítve legyen* és sem iskolai minősítésben, sem rangban, sem fizetésben ne álljon alább tanár-, illetve tanítótársainál.

Ez elvnek megfelelőleg a tanács a közép- és főiskolák részére testnevelő tanárképző főiskolát sürget, a többi oktatóintézetek tornatanárainak és tanítóinak testgyakorlati kiképzését belterjesebbé kívánja tenni, sürgetj végül a kultuszminiszteriumban önálló testnevelési szakosztály létesítését, szakszerű irányítást és felügyeletet.

Hangsúlyozza egyben annak szükséges voltát, hogy a testnevelés nagy honvédelmi jelentőségére tekintettel, az oktatásügyi és honvédelmi kormányzat, a testi nevelés ügyében egymást támogatva, egyetértően járjon el. (Egészség 1916. 5. füz.)

*

A kép mint szemléltető eszköz.

A szemléltetés szempontjából a siketnémák intézeteiben a képnek kétségtelenül megbecsülhetetlen értéke van. Ezért szakembereinket is bizonyára érdekelni fogja a következő érdekes cikk, melyet a *Népművelés* legutóbbi számából veszünk át egész terjedelmében.

A kép a földrajztanításban. Ha manapság belépünk egy modern iskolába, örömmel látjuk a tantermek, folyosók falain a sok képet, mert kiténik ebből, hogy törődnek a szemléltető oktatással. Mindez előny, de igen sok kép nem felel meg a kitűzött célnak.

Az oktatásnál használható képfajták a következők:

1. Faliképek, olyan nagyságban, hogy a tanuló anélkül, hogy a helyét elhagyná, egészen jól láthassa.
2. Vasúti és hajózási vállalatok, fürdők és üdülőhelyek plakátjai.
3. Fényképek és színnyomatok különféle kivitelben.
4. Képes levelezőlapok.

5. A jobb képeslapokból kivágott képek.
6. Panorámák.
7. Szkioptikon képek.
8. Érmeek.

Ezeket a képfajtákat két nagy csoportra oszthatjuk: 1. Tipusképek. 2. Egyes tájképek. Fontosabbak a tipusképek, minél több van belőlük, annál jobb. Ezek földrajzi jellemképek, mintamagyarázatok úgyszólván. Az egyes tájképek csak illusztrációi a földrajzi neveknek, lekötik az érdeklődést, konkrét tartalmat adnak a földrajzi neveknek. Didaktikai értéke azonban csak az olyan képnek van, melyet a tanulók helyük elhagyása nélkül láthatnak és megtárgyalhatnak. Sokan természetesen azt hiszik, hogy elég a képet szépen kifüggeszteni, majd a tanulók maguktól is megnézik. Pedig azok ugyan meg nem nézik, ha figyelmüket nem irányítják rá. Az sem elég, ha a tanító úgy intézi el az ügyet, hogy oktatás közben rámutat erre vagy arra a képre, ha a tanulók oda néznek, az is jó, ha nem, úgy az sem baj. Vannak, akik a tanári, igazgatói szobában őrzik a képeket hét lakat alatt, mert így nem rongálódnak.

Tudjuk azonban, hogy saját lakásunk képei iránt sem igen érdeklődünk, alig tudjuk megmondani a legtöbben, hogy milyen képeink vannak. A tanulóval sincs ez másként, felületesen megnézi a behozott képeket, de azután ellanyhul az érdeklődése. A képek elosztása és kifüggesztése éy elején az egyes osztályokban didaktikai elvek szerint történjék, mert csak így tudjuk pontosan kihasználni őket a tanulók felületességének leküzdésére. Becker, a bécsi tanító-szeminárium tanára, erre nézve a következő eljárást ajánlja: a tanító minden egyes alkalommal magával hozza a képet az osztályba, de olyan módon tartsa, hogy a tanulók ne láthassák, mit ábrázol. A tanulók kíváncsiságát így felkeltjük, figyelnek, mert ilyenkor még az érdeklődés erősen él bennük. Amint a tanító odaér, hogy a képet kell mutatni, úgy állítsa vagy akassza fel, hogy mindegyik láthassa. Megkérdi a tanulóktól, hogy mit látnak, azok kiemelik a jellemzőt, tipikusát, a lényegest, végül összefoglalják a látottakat. A kép egyelőre a tanteremben marad. Ez az eljárás természetesen sok időt igényel, azért csak a fontosabb képeknél tegyük. Kitehetjük a képet már óra elején is, kiindulhatunk belőle, esetleg óra végén az ismétlésnél megint bemutatjuk.

A kis alakú képeket még az első padokból sem látják jól, hát még hátulról! De azért kár őket mellőzni, mert a fényképek, képes levelezőlapok, illusztrált újságok kivágott képeiből szép csoportképeket lehet csinálni, olyan módon, hogy az egy vidékre vonatkozó képeket egy csoportba tesszük.

Ismétlésnél a tanító meggyőződhetik, hogy mindegyik megnézte-e?

A panorámák sok helyet foglalnak el, de nagyon hasznosak. Okvetlen lássuk el őket szép, olvasható felírással. Természetesen baj, hogy a tanulókat néhol erősen kell fegyelmezni; nem jöhetnek ki a padokból stb., a szünetben szellőztetni kell, ezért bizony nagy kérdés, hogyan és mikor nézzék a képeket?! A tanító buzdítsa növendégeit levelezőlapok és más képek gyűjtésére.

A sztereoszkop alkalmazása nehézkes, ha csak nincs annyi belőle,

ahány tanuló van. Többet ér a szkioptikon, kevés pénzbe kerül, nem kell sok idő a beállításához sem, mellette hű, tiszta képet ad. Müllner tanár így nyilatkozik róla (Zeitschrift für Schulgeographie, XXIV. Jahrgang, 343. o.): „Csak éppen a művészi nevelés szempontjából lehetne a szkioptikon ellen felszólalni, de többi haszna ezt ellensúlyozza. Túlzásba ne menjünk vele, mert a földrajzóra nem lehet csak látványosság. A diapozítiveket válogassuk ki. Ha a tanító saját óráján mutatja be, ne adjon sok képet, mert a képet nem lehet olyan gyorsan appercipiálni, hanem közbe-közbe magyarázozni. A szellemi kifáradás gyorsan beáll a sok kép láttára és a szemnek sem tesz jót az éles világítás. Ebből kitűnik, hogy a szkioptikon képei annál több hasznot hajtanak, minél kisebb a számuk és minél gazdagabb a tartalmuk. Mindezt jól jegyezze meg a tanító. Megemlíthetjük azt is, hogy a jól színezett típusképek is használhatók, kiegészítik a szkioptikont.“

A szkioptikon hátrányai a következők: kevésbé használják, mint amennyit lehetne; nem lehet rögtön bemutatni, még akkor sem, ha éppen a tanteremben áll is, sok előkészület kell; még bajosabb, ha olyan teremben van, ahol éppen tanítanak, be kell jönni külön délután. Ez didaktikailag hátrányos, de előnyös annyiban, hogy bő ismétlést lehet tartani ilyenkor. De a szkioptikon azért mindenképpen hasznos!

H. K. dr.

A szegény vakok.

(Írta Kossuth Lajos. Megjelent a Pesti Hírlap 1841. évi 38. számában, valamint a K. L.-féle irattár XII. kötetében, 71—75. oldal.)

Hagyjuk egy kissé a politikát. Érdekarbázdás komor mezején a fontolgató hideg ész lakik, nekem most szív kell, áldozatra kész, melyhez a nyomor mindenhatóan szól. Legyen távol a szeretetlenség, mely véleményharcot a jótékonyság birodalmába is átviszi s még jót sem örömeztetesen, ha más is teszi, a kit nem számít barátaihoz.

Minő boldogság látni. Uraim! A szemvilágban egész menny lakik, mert a természet oly mondhatlan szép. A ki boldog, vessen egy ájtatos tekintetet a ragyogó csillagoktól a fénybogárka kis csillámaig és boldogsága magasztossá lesz. A ki boldogtalan, keressen vígasztalást künn a szabadban és ha szétnézett és nem érezte, hogy minden erkölcsi rosszszak mellett is mik az emberélet árnyékrészei, Isten világa mondhatlanul szép, ő menjen magát eltemettetni, mert ez az élet nem neki való. És ki a polgár férfias lelkét, az áldozatra kész resignatiót, az igazságnak meggyőződését szemben tükrözni sohasem látta, ki a szemfénynek nedves sugarában emberi részvétet, barátságot, szerelmet soba nem olvasott, azt a földnek legszebb látványától fosztá meg az ég, annak nincs a mennyről előérzete. De éppen mivel a látás ily kínos: köszívnek kell lenni, mely meg nem indul, ha egy vakot lát. Gondoljuk csak meg az örökös éjt, mely őt környezi egész életén, a veszteségnek, nélkülözésnek minden neimeit, a gyámságra kárhóztatott s tehetetlenség minden bajait, és

érezni fogjuk, mit értett amaz óvilági bölcs, midőn azt mondá, hogy: a vak feje még az Istenek előtt is szent. „*Sterben ist nichts — doch Leben und nichts sehen ist ein Unglück*“ — amint Schiller mondá. Bocsassátok meg, Uraim, a komor férfiúnak egyszer az érzés meleg szövegét! Nekem okom van méltányolni az élet kinceit s mivel van, kettős erővel hat reám a szerencsétlenség szemlélete, hármassal, ha eszembe jut, hogy egy kitűnő hazafi, kinek barátsága az én büszkeségem, szinte vakulással küzd. Engedjétek a messze távolban őt üdvözlő nevetekben is, engedjétek, hadd legyen im e lap a közönséges részvét hírnöke.

Mindig irigyeltük a mennyei éledeletet, melyet egy szemorvos érezhet, valahányszor egy vaknak szemvilágát visszaadja. De soknak, igen soknak vissza nem adhatni. A statisztikai lajstromok oda mutatnak, hogy Magyarhonban mintegy 500 emberre egy vak esik, tehát mindössze 24.000. Arról van hát szó, hogy akiknek a szemök világát vissza nem adhatjuk, gyujtsuk meg legalább keblökben a szellem fáklavilágát, mely felderítse örök éjököt.

Ötvenhat éve, mióta a halhatatlan emlékezetű *Haüy* a vak *Lesueurt*, kit a szent gemaini templomajtóból fogott fel, a philanthrop-egyesületnek bemutatta s módot nyert vaknevelő-intézetét fölállítani. Ő a vakoknak azzá lőn, ami *de l'Epée* a siketnémáknak. Mindketten az emberszeretet szelíden nagy bajnokai. *Haüy* megoldá az évezredes problémát, a vakok nevelésének lehetőségét gyakorlatilag megmutatta, emberszerető gondolata visszhangra talált, immár tudunkra mintegy 30 helyen nyitott a szegény vakoknak nevelőházat az emberszeretet s közöttük — nemzetünk becsületére legyen mondva — a magyarhoni kitűnő hely foglal, ha segédkezet nyújtunk újra támadnia romjaiból, melyekbe az 1838-iki árvíz döntötte. És mi nem fogunk reménységünkben megcsalozkoni, mert igaz, amit többször mondtunk, hogy az irgalom érzete nem hiányzik e nemzetben. 1815-ben történt, hogy a bécsi vaknevelő-intézetnek érdemtelen igazgatója, *Klein* tanácsnok, *Beitl* *Rafaelt* rábírta, menne Pozsonyba az országgyűlésre, egy hasonnemű intézet felállítását megkísérlendő. A főherceg-nádor által kitűnő pártfogásra feltatva, intézetét magánadakozásokból nemsokára megnyithatá, mely is 1826-ban Pestre tétetett át s kivált 1833-tól fogva, mióta t. i. *Dolezsálek* úr által igazgattatik, naponkint több és több részvétre talált, mert naponkint szebb és szebb eredménnyel dicsekedhetik, elannyira, hogy mi kételkedünk, ha van-e vaknevelő-intézet a föld kerekiségén, mely úgy erkölcsi képzés, mint testi és szellemi nevelés tekintetében, hasonló erővel, aránylag több eredményt mutathatna, van pedig oly része a magyarhoni intézetnek, mire nézve kétségtelenül csaknem minden más intézetet felülhalad és ez a testi nevelés. Duzan még 1837-ben csudálkozva említé, hogy a vaknevelő-intézetek a szegény vakok számára sajátlagos gymnastikáról nem gondoskodtak, de panaszos csudálkozását nem terjesztette volna ki általánosra, hahogy a pesti intézetet ismeri, mert ennek már 1834. óta gymnastikája van. Ki a testgyakorlati egyesületnek Pesten a Belezny-félé kertben *Clair* úr igazgatása alatt levő gymnastikai iskoláját látta, ha később a vakok intézetét meglátogatja, egy bizonyos nemével a szent bámulatnak fogja szemlélni, minő szabatos bizonyossággal mozognak a vak gyermekek sok nemében a testgyakorlásnak, mihez hogy

erő és ügyesség kell, már amott a látóknál is gyönyörrel szemlélhetők. Csaknem kételkedik az ember, ha valósággal vakok-e ez ifjonz gymnazisták s midőn kétsége, fájdalom, igen is bizonyosan eloszlik, erővel eszébe jut az embernek ama hatodik érzék, melyet a görögök „*coquestesis*”-nek neveznek s melyről az állati magnetismus párhívei állítják, hogy annál erősebben fejlődik ki, minél inkább csonkul a speciális érzékek egy vagy másika. De hiszen ép azon alapszik *Haüy* emberszerető rendszere, hogy a természetnek minden hiányt fedezni, minden csorbát pótolni törekvése szerint, a legnemesebb érzék hiányát is, a többi érzékeknek, különösen a hallásnak és tapintásnak nagyobb fokra kifejlesztetése pótolhatja s így lesz az a szegény vak oly oktatásnak elfogadására képessé, mely őt (ha csak egyszersmind nem buta is) az irgalom kolduskenyerére kárhoztatott nyomorultak közül az önerejökre támaszkodó hasznos polgárok sorába emelheti. Az érzékek e kifejlésének minden nyomon meglepő példáit láthatni ez intézetben, különösen a tapintat érzékére nézve a kézműhelyben, hol a legesinosabb, legszabályszerűbb asztalos- és esztergályosmunkákat készítik, a hallás tekintetében pedig egy valódi csodafit mutathat ez intézet egyik 9—10 éves növendékében, ki előtt zongorán bármínemű accordot vagy discordot vegyünk, annak egyes hangja betűit a legszabatosabb művésztudományi analysissel azonnal megmondja, általában az egész oktatást, legyen az tudományos, hangászati avagy kézműtani, és az egész nevelést, legyen testi, legyen erkölcsi, lehetetlen amaz édesbús melancholia bánatos öröme nélkül szemlélni, mely midőn szemünk pilláit a részvét könnyüivel nedvesíti meg, egyszersmind élénken késztet, hogy az emberszeretet e szép műhelynek virágzását, jótékonyágának minél többekre terjesztését adakozással segítsük. És valóban az irgalmas érzet nem hiányzik e nemzetben. 15 év sincs még ez intézet parányi kezdetétől s tőkéje már 90.000 frtot halad s jelenleg 12 növendéket saját értékéből, 13 fizetőt és 14 alapítványost számlálhatna, ha hogy mostani ideiglenes szűk s évenkint mégis 2000 váltó forintba kerülő szállásán (Budán, messze künn a Horváth-kert házban) avagy csak ezt is mind befogadni képes volna, holott Pesten az 1838-iki árvíz által rombadőlt saját házában 80, egész 100 növendékre volt helye. És e körülmény maga mutatja, miképen a pesti lak ujdón építésének siettetése e jótékony intézetre nézve csaknem a „*lenni vagy nemlenni*” kérdéssel azonos. Egy-egy alapítványra 2400 pengő frt szükséges, nem is kételkedünk, hogy az eddigi alapítványok számát úgy magánosok, püspökségek, káptalanok, mint törvényhatóságok is (amint Békés vármegye és szabad kir. Kassa városa szép példát mutattak) szaporítandják s már ekkor is szaporították volna, de meg kell vallani, miképen erre korántsem biztató körülményt tudni, hogy az intézet a már alapított helyek betöltését sem képes mostani szállásán mind elfogadni. Így van az egyesek adakozásával is. Ez intézetet látni, csak látni kell, Uraim, s e látvány a szívhez hatásabban szól, mint egy Demosthenes ékesszólása, amint hatásabban szól az utca szögletén némán ülő vak hallgatagsága, mint a nyomorát hangosan panaszló koldus szava, azonban oda kimenni, ahol most az intézet van, egész utazás, csak a Zugliget zöldjét keresők rohannak el mellette, pedig az örömet vadászó seregnak nincs ideje jót tenni. És valóban ama mellékes segedelmek, mik az intézetet Pesten csaknem

naponkint táplálák, gyarapították, mostani szállásán legnagyobb részben meg is szüntek. Hozzájárul még a belső rendezet hiánya is. Nem kell részletekben mutogatnunk, hogy egy vaknevelő háznak egészen más szükségsei vannak, mint aminőket egy kerti mulatóház fedezhet, világos az is, hogy a pestmegyei első alispán elnöksége alatt levő kormányzó biztosság a felvigyázást távolból kevesebb sikerrel gyakorolhatja, ellenben az intézet igazgatója, kinek mindenért egy hosszú útat kell tenni, sokkal több időt kénytelen az intézetben kívül eltölteni, mint növendékeinek java engedné. Mindezen s vele rokon több körülmények a szentségtelen kénytelenség parancsszavával nógatták a kormányzó választmányt, hogy az építés megindításával tovább ne késsék. És csakugyan el is kezdték az építést. És e körülmény az, melynek említésénél szívünk melegét szeretnénk tollunkba önteni, hogy szavunk el ne hangozzék sikertelenül. Van az intézetnek — igaz — szép tőkepénze, de ha házának felépítését ebből kénytelen fedezni, tíz évvel vettetik vissza belső élete s amint most egyebe csak van, de alkalmas laka nincs, úgy majd laka lesz, hanem egyebe alig marad. Ne engedjük, Uraim, hogy az életerős férfiú a gyermekkorba visszavetessék, ne engedjük, hogy az irgalom tizenöt éves munkáját Dunahullámok meghiusítsák, legyen erősb az erény, mint az elemek. Itt az adakozásnak legkülönszerűbb nemére nyílik alkalom, a leggazdagabbtól, ki meg sem érez egy marok hiányt tömött erszényeiből, az egylovas szekeresig s a napszámosig, kinek vagyona két ép erős kéz. Adjon pénzt kinek pénze van, fát, követ, téglát, cserepet, meszet, aki ezekben bővelkedik, segítsen munkával, mesterségével aki ezekhez ért (a pesti céhek már több ily alkalommal emberszeretetőknek szép jelét adták), tegyünk bár keveset, de tegyünk sokan, egyesítsen az irgalomnak önkéntes buzgalma egy gondolatban száz meg százakat, szerezzük meg magunknak minél többen az éledeletet, hogy elmondhassuk: „Ez a mi művünk“. A gyönyör, Uraim, melyet az emberszeretet istenszikrája szívünkbe lövelt, hű kísérőnk marad keresztül az életben ama hatalmas percig, melyben minden elhagy, csak tetteinknek árnyékszellemi lebegnek körül. És a nyomorenyhítés felszámíttatik ama mérlegben, mit egy Isten tart és felrovatik a végtelenség márványkönyvében annak számára, ki embertársai nyomorát megennyhítette. Ime! itt az alkalom egy szép rovatra szert tenni, ne szalasszuk el használatlanul. *)

Még egyet. Pünkösöd vasárnapján a magyar színházban a vakok intézetének javára Mendelssohn oratoriuma: „Pál“ nagyszerű zenekarral magyarul fog adatni. *Legelső magyar oratorium!!* Zeneélelet, nemzetiség és jótékonyosság!! Reméljük, elég három rugó, hogy a színház lehetséges tele legyen. Szomorú volna, ha csalatkoznánk, kivált a lámpavilág üres páholyokba nézne be, mint Schiller „*Harangjában*“ a felhők a légett ház pusztá ablakán.

*) Kötelességemnek ismerem azt, amit szóval ajánlok, csekély tehetségem szerint tettel is megkezdeni. — Aláírást nyitok a vakok intézete felépítésének segedelmére, s azt részemről 10 pengő frttal kezdem meg.

LAPSZEMLE.

A „*Mitteilungen* d. Vereines österreichischer Taubstummener“ XVIII. évf. 1. sz. 1916. július 1.

I. *Egyesületi élet.* Az egyesület — a háború miatt — csak szűkebb körű gyűlést tartott jún. 7.-én. Egészen kis jellegű gyűlésük négy volt, melyeken a háborúval kapcsolatos ügyek tárgyalattak. (Megsiketült stb. katonák tanításáról, egyesületi tagok árváinak és özvegyeinek támogatásáról.) Pénztárforgalom az 1915/16.-ik évben: bevétel 1137.12 K, kiadás 660.55 K, készlet 476.57 K. A hadi árvák és özvegyek segélyezésére 837 K gyűlt egybe, melyből egy özvegyet 200 K-val segélyeztek.

II. *Közlemények.* „Az agysérülés következtében beállott beszédhibások csoportja egyik iskolában.“ Irta: Zeiringer Károly ig. h. Graz. „Miként kaptam vissza a beszélőképességemet?“ Egy harcos elbeszélését leírta: Göri József es. és kir. tan. áll. iskolalátogató.

„A magyarországi siketnémák intézeteinek részvétele a világháborúban.“ (9—14. old.) Irta: Schulmann A. ig. Ungvár.

a) Megemlékezés Náray Sz. Sándor dr. államtitkárról. A háború kitörésének hatásáról.

b) *Az 1914—15.-ik tanév.* A tanárok részvétele a háborúban, itthon az I. hadikölesön jegyzésben. A nem katona tanárok működése. A siketnémák intézete helyiségeiről katonai és tanítási szempontból. A tanulók létszámának 735-tel való esése.

c) *Az 1915 16.-ik tanév.* Tárgysor, mint az előző évben. Kibővítve a tanulók háborús tevékenységével. (Téli meleg holmik kötése stb.) Hős halottainkról (Sándor Sz., Selényi M., Pető János) *külön keretben* emlékezett meg. A kartársak katonai szolgálatainál felhossa a rokkant tanárokat, a szolgálatban levőknél pedig a katonai rangfokozatukról és kintüntetéseikről tesz említést. A II. és III. hadikölesönünkről. A tanulók létszáma az előbbi háborús évhez képest 204-gyel növekedett. A „Siketnéma-Int. Ttanárok Országos Egyesülete“ működése a megsiketült katonák érdekében. (Sarbó A. dr. egy. ny. r. tanár, Istenes Károly és Vissi János tanárok.) A siket katonák érdekében több gyakorlati irányú munka íródott. (Éliás J. ig., Istenes K., Gyömörey A. és Lett J. tanárok.) Végül megemlékezik Borbély Sándor váci igazgató 25 éves jubileumáról, továbbá irodalmi működéséről.

III. *Vegyesek.* Osztrák kartársak személyi ügyei. (Mejbaum Antal lembergi ig. 916. III. 8.-án meghalt.) Katonai kintüntetések.

A sn. gyermekeket gyámolító egyesületének gyűlése Bécsben. Tár-

gyai: 1. Az egyesület támogassa a *szegény* sn. gyermekeket. Az egyl. vagyona 1913-ban 54696 K volt. 2. A sn. tankötelezettség kimondása. 3. Az egyesület 1915. évi működése.

Vak, siketnéma egyének tanítását Riemann G. először 1895-ben jegyezte le. Második kiadása — 20 évi tapasztalatokkal bővítve — most jelent meg. Az I. és a II. kiadás címe: „Taubstumm und blind zugleich.“ Belsőjében a hárommérzékűek módszeres tanításáról értekezik. Az író a berlini kir. sn. int. tanára és a nowawesi „Vak, siketnéma otthon“ vezetője. A II. kiad. könyv *G. m. b. H. Berlin SW 68.* kiadónál kapható. Kiadási évről nem tesz említést, valószínű, hogy 1916-ban jelent meg. Ez utóbbi munka nemcsak minket, hanem *különösen a vakok tanárait érdekelheti, mert ott foglalkoznak vak-siketnéma gyermekek tanításával.*

Gyömörey Alfonz.

VEGYESEK.

Dr. Wlassics Gyulát, egyesületünk dísztagját, bárói rangra emelése alkalmából egyesületünk elnöksége átiratilag melegen köszöntötte.

Fáklya Károly kartársunk 1916. júl. hó 15.-én Budapesten, az I. sz. belgyógyászati klinikán, elhunyt. Szül. 1883. szept. 2. Deresk, Gömör-m. Tanítói oklevelet szerzett 1903. (Losoncz). 1903. szept.-tól 1905. szept.-ig tanító volt (Harkács, Gömör-m.). 1906. szept.-tól haláláig a siketnémák ungvári intézeténél működött, ahol kiváló munkálkodásával maradandó emléket állított magának.

Herrmann Antal gyásza. Tragikus módon veszté el édesanyját és nővérét Dr. H. A. egyetemi m. tanár, egyesületünk tb. tagja. Anya és leánya együtt laktak Brassóban és egy, a házukba csapott gránát légnyomása mindkettőjüket megölte. (Az Est okt. 16.-i közlése nyomán.)

Kinevezettek a következő kartársaink: *Nécsey J.* (Szeged, snk.), *Tar J.* (Kolozsvár, snk.), *Kondra M.* ig. (Vác, foglalkoztató) a VIII. fiz. o.-ba; *Szentgyörgyi G.* (Vác), *Láng I.* (Szeged, snk.), *Eötvös L.* (Kecskemét) és *Schulmann A.* ig. (Ungvár) a IX. fiz. o.-ba; *Hinnerné Griffaton L.* (Temesvár), *Bessenyei E.* (Borosjenő), *Hajdu L.* (Kaposvár), *Gogola A.* (Vác), *Szabó R.* (Arad), *Z. Kiss J.* (Kolozsvár, snk.), *Gyömörey A.* (Ungvár) a X. fiz. o.-ba; *László G.* (Sopron), *Leopold B.* (Borosjenő) és *Hribíkné Schröder G.* (Körmöczbánya) a XI. fiz. o.-ba (1916. jún. 16. 51394.). — *Molnár B., Berényi F., Haberstroh J.* és

Ganyó V. a XI. fiz. o.-ba; *Vajda L.* (vakok, Bpest), *Révász K.* (Ungvár) és *Rott L.* (Borosjenő) rangsoron kívül (1916. aug. 25. 88018.). — *A snk. váci intézetéhez*, a Bartók Lajos nyugalmomba vonulásával megüresedett rajztanári állásra, a VKM. kinevezte a X. fiz. o.-ba Gerstner Ödön ipar- és festőművészt, az intézet egykori növendékét.

Áthelyeztetett: Bessenyei E. a borosjenői gyped.-i intézetétől a vakok kolozsvári intézetéhez (1916. aug. 25. 103.735.).

Új hallgatókúl felvétettek: Bernát István, Gáldy Andor, Liszál Vilmos, Palásthy János, Paxy Pál, Valentovics Gyula (92.187. sz. r.).

A VKM. a budapesti állami gyógypedagógiai nevelőintézet tanári testületéből alakult segélyző bizottság által az intézetbe bejáró, valamint az intézetből kilépett növendékek javára 10.000 korona névértékű értékpapír és 199 korona 80 fillér készpénztökével Berkes János nevére tett alapítványáért köszönetét nyilvánította. Ugyanez a s. bizottság a gyengeelméjű hadiárvaák számára intézet létesítését tervezi.

„**A gyermeki intelligencia vizsgálatának részletes eredményei**“ cím alatt tartá székfoglalóját a magyar pedagógiai társaságban 1915. október hó 16.-án *Éltes M.* kartársunk, a budapesti áll. kiségtő iskola igazgatója. Ez az előadás megjelent a Magyar Pedagógia 1916. évi 6—7. számában, most pedig átdolgozott külön-lenyomatban kiadta a szerző. (Ára 1 K. Kapható Pfeifer Ferdinánd könyvkereskedésében, Budapest, IV. Kossuth Lajos-utca 7.) A szerző táblázatokon és grafikonokon szemlélteti vizsgálatai eredményét. A 20 oldalas fizet fejezetei: I. Általános tájékoztató. II. Normális magyar gyermekek. III. Abnormális gyermekek. IV. A zseniális gyermekek. V. Befejező. A IV. fejezetből idézzük a következőket: „ . . . azt látjuk, hogy az abnormálisok felismerése és a róluk való gondoskodás kiségtő iskolák, gyöngelméjűek és hülyék iskoláinak, továbbá javító-intézetek alapítására vezetett, addig a jobbak, a kiváló képességűek érdekében mindezekig semmi sem történt. Helyes gondolat és a társadalom nemes, humánus érzéséről tesz tanubizonyosságot a gyöngékről, erkölcsi romlottakról való gondoskodás; ezzel a maga biztonságáról is gondoskodik a társadalom, de az is bizonyos, hogy ennél még fontosabb volna, mielőbb oly iskolákat létesíteni, ahol a rendesnél külön (supernormális) tanulók nyerhetnének elhelyezést, mert ezekben több társadalmi érték kallódik el, mint a hülyékben, vagy a többi abnormálisokban. Ezek csak teherként szerepelnek a társadalom költségvetésében s legalább annyira szeretnők csiszolni, hogy önmagukat eltartsák és veszélyesekké ne legyenek. Ellenben a normálisnál több képességgel érkező okos kis ember a társadalom nagy lendítő kerekévé válhat, a költségvetésben nagy bevételi tétel gyanánt szerepel, egy hatalmas kamatozó tőke. *Adjunk módot az érvényesülésre a kiválóknak!*“ — „Egy szavam sincs a degeneráltakat mentő munka ellen: mentsük meg, aki menthető! Hisz „az ember az egyetlen érték a földön, Tőle származik minden szellemi és anyagi jó. Ha az embert veszni hagyjuk, nemzeti vagyon pusztul el vele. Most pedig nagy szükség van rá, nem hagyhatunk veszendőbe menni egy fillért, egyetlen gyermeket sem.“ Egész életem munkásságát ennek szenteltem. De a rossz irányban értékesült és elzüllött zsenik érdekében is tennünk kell valamit, „mert ezekben a társadalomnak óriási vesztesége, sőt veszedelme van. A koránál fejlettebb gyermeknek kínzó taposómalom a mai iskola, a kínzó malom megtestesülése a mai tanítási módszer, mely körülményesen s didaktikailag vezetgeti arra, amit ő előre tud. Az iskola mai tanítási módszere spanyolesizma az ilyen gyer-

mek szellemére, melyben a növekvő erők kínzó elferdülésekre hajlandók és többnyire el is ferdülnek (Vaday) . . .“

A hadiév. *A m. kir. miniszteriumnak 4401/M. E. számú rendelete a jelen háború alkalmából a szolgálati időhöz hozzászámítandó hadiévek tárgyában.*

A háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvények kiegészítése tárgyában hozott 1915: XIII. t.-c. 6. §-ában nyert felhatalmazás alapján a m. kir. miniszterium a szolgálati időhöz hadiévek hozzászámítása tekintetében a jelen háborúra vonatkozólag a következő rendelkezéseket állapítja meg:

1. §.

Az olyan egyén szolgálati idejéhez, akit a jelen háborúra vonatkozólag hadiév kedvezménye illet, egy hadiévet kell a nyugdíj kiszabásánál hozzászámítani, ha

a) a jelen háború folyamán legalább 3 hónapon át teljesített tényleges szolgálatot, vagy

b) tekintet nélkül teljesített szolgálatának időtartamára, harcban vett részt, vagy

az ellenség előtt megsebesült, vagy

hadi viszontagságok, köztük járványos betegség következtében, a szolgálatra képtelenné vált.

2. §.

Az olyan egyén szolgálati idejéhez ellenben, aki a jelen háború folyamán több naptári évben teljesített tényleges szolgálatot, mindegyik naptári év után egy-egy évet kell mint hadiévet a nyugdíj kiszabásánál hozzászámítani, ha ő e naptári évek mindegyikében

a) legalább 3 hónapon át teljesített tényleges szolgálatot, vagy ha

b) tekintet nélkül teljesített szolgálatának időtartamára, az 1. §.

b) pontjában foglalt rendelkezések alá esik.

3. §.

A jelen rendelet kihirdetésének napján lép hatályba.

Budapest, 1915. évi december hó 11.-én.

Gróf Tisza István s. k., m. kir. miniszterelnök.

(Budapesti Közlöny 1915., 287. sz.)

Póttartalékos tanítók kiképzése tartalékos tisztökké. A hadügyminiszter úrnak a honvédelmi miniszter úrral egyetértőleg folyó évi szept. 5.-én Abt. 518.334. sz. a. kelt rendelete a tanítóknak tartalékos tisztökké való kiképzése tárgyában a következőképen intézkedik:

Tartalékos tisztökké való kiképzésüket a jövőben kérelmezhetik:

a) Azok a tanítók, akik az 1889. évi védtörvény 32. §., illetve az 1912. évi védtörvény 82. §-a alapján a póttartalékhoz osztattak be;

b) azok, akik a póttartaléknál teljesített hadi (honvéd) szolgálati kötelezettségük bevégzése után a népfölkeléshez tartoznak és

c) azok, akiknek önkéntesi kedvezménye már és pedig póttartalékos minőségükben nyert első katonai kiképzésük után elismertetett.

Az első csoportba tartozók, ha tartalékos tisztokká való kiképzésükre igényt tartanak, az 1889. védtörvény 32. §-a, illetve az 1912. védtörvény 82. §-a értelmében őket megillető kedvezménytől való eltekintés és az 1912. évi védtörvény 21. §-ában foglalt kedvezmény elismerését kérelmezhetik.

Föltéve, hogy a kérelmező egyéves önkéntesi szolgálatra jogosító tudományos képzettségét legkésőbb azon év október 1.-ig, amelyben sor alá került, megszerezte, a póttartalékos kedvezménytől való eltekintés, illetve az egyéves önkéntesi jog elismerése tekintetében, a harcvonalbéli csapatoknál beosztottakra nézve a csapatparancsnokok, a mögöttes ország-részben és a hadtápnál szolgálatot teljesítőkre nézve pedig a póttestparancsnokok jogosultak dönteni.

A döntésről az illetékes hadkiegészítő parancsnokságok utólagosan értesítendőek. Kétséges esetekben a kiegészítő parancsnokság dönt.

A második csoporthoz tartozók egyéves önkéntesi jogosultságát ugyanazon feltételek mellett ugyanazon parancsnokságok ismerhetik el.

Hogy az a) — c) csoportba tartozók milyen kiképzésben, illetve milyen természetű alkalmazásban részesítendőek, a rendelet a következőképpen intézkedik:

1. A frontszolgálatra alkalmas, bármely születési évfolyambeli tanítók (kivételeket l. a következő pontban) a rendes tartalékos tiszti kiképzésben részesítendőek.

2. A hadrakelt seregtől bevonuló, harctéri szolgálatra alkalmas 1865—1876. évjáratokhoz tartozók, valamint az 1865—1882. évjáratokhoz tartozó összes harctéri szolgálatra alkalmatlanok a 10.163. számú rendelet határozmányai értelmében képzendőek ki. (Tisztjelölt iskolák, melyek a mögöttes országrészekben vagy a harcvonaltól mögött teljesítendő irodai vagy őrszolgálatra képeznek ki tartalékos tiszteteket.)

3. Az 1883. és fiatalabb évjáratokhoz tartozó, harctéri szolgálatra alkalmasok, éppúgy, mint az ezen évjáratokhoz tartozó többi h. sz. alkalmas egyéves önkéntes, tartalékos tisztté való kiképzés tekintetében nem jó figyelembe. Kivételt képeznek azok, akik tényleges szolgálati idejüket legkésőbb 1913. december 31.-ig kezdték meg és az előbb említett és a tisztjelölt iskolák felállítására vonatkozó rendelet folytatásaképpen megjelent 18.335. sz. h. ü. m. rendelet határozmányainak megfelelnek.

Az iskola nyolc hétig tart.

Az iskola feloszlása előtt a jelölteknek tiszti vizsgát kell tenniök. A vizsga letétele után ismét visszaküldetnek a harcterre, az 1865—72. évjáratokhoz tartozók pedig a 70048. sz. rendelet értelmében a hadsereg-főparancsnokság rendelkezésére bocsátandók.

Azok a jelöltek, akik az elméleti vizsgát nem kielégítő eredménnyel tették le, az elméleti vizsgát újabb 3 hónap múlva a harcteren megismételhetik.

Megsebesülés vagy betegség következtében a harcterről visszatért tantírók felgyógyulásuk után tartalékos tiszti kiképzésben részesítendőek.

Az elméleti vizsga letétele után azok, akik a 31.800. sz. rendelet ilyen esetekre vonatkozó rendelkezéseinek megfelelnek, a pöttetek parancsnokai által zászlósokká kinvezhetők. (N. L. 1916. 37. sz. 14—15. l.)

Gazdasági iskola a siketnémák számára. A VKM. a VIII. osztályt végzett sn. ifjak részére a snk. debreczeni intézeténél két évfolyamú gazdasági iskola szervezését engedélyezte. Ez iskola első évfolyama folyó évi szeptember hó 1.-én 5 növendékkel megnyílt. Célja, hogy a VIII. osztályt végzett növendékeket okszerűen gazdálkodni tudó kisgazdákká képezze ki. E végből az iskola növendékei a bolgár kertészetten kívül megtanulják a gyümölcsfanemesítést és gondozást, a szőlőművelést, az okszerű méhészetet, baromfi- és állattenyésztést, a téli időszakban az iparos tanoncok számára előírt óraszám keretében elsajátítják a szükséges elméleti ismereteket s háziipari képzésben, gazdasági eszközök, méhkaptárak készítése, kosárfonás, hárságy-készítés stb. fognak részéssülni. Elhelyezést a növendékek az intézet internátusában díjtalanul nyernek, a szülők csupán gyermekük ruházatáról gondoskodnak.

A kérvényhez a növendékek születési anyakönyvi kivonata s iskolai bizonyítványa melléklendő.

Szaktanácsi gyűlések. a) (IX. 2.) 1. Bejelentések. 2. A snk. debreceni gazd. iskolájának szabályzata, tanterve. 3. A snk. váci int. rajztanári állásának betöltése. 4. Szeged sz. k. város felterjesztése a ksg. isk. érdekében. 5. A szegedi áll. ksg. évváró vizsgája. 6. A gyógygp. int.-ek felügyelete. 7. A szegedi áll. ksg. isk. jzkve. órarendje. 8. A snk. váci int. kézimunka tantájonőjének lakáskérdése. 9. A vakok bpesti intézetében a felügyeleti kérdés. 10. Az eperjesi vakok int.-nek tanerőkérdése. 11. A vakok kolozsvári intézetének fejlesztése. 12. Indítványok. — b) (IX. 27.) 1. Bejelentések. 2. A gyógyped. képző előadó tanári test.-nek jzkve. 3. A tanulatlan snkat fogl. váci intézet szabályzata. 4. A vakok bpesti intézete ig.-nak felt. a Braille-írás ismertetése és a könyvtári katalógus tárgyában. 5. Az államszegély iránti kérvények. 6. A snk. bpesti int.-nek házirendje. 7. A bpesti áll. ksg. iskola továbbképző évfolyami elnevezésének megváltoztatása. 8. A bpesti áll. ksg. felt. szünidei telep létesítése iránt. 9. A snk. ungvári intézete jzkve. órarendje. 10. A snk. körmöcbányai intézete jzkve. órarendje. 11. Skultéty Lajos beadványa dadogók tanfolyama tárgyában. 12. Kiss Márton gymn. tanár kérvénye beszédhibások tanf. eng.-ért. 13. Indítványok.

Dr. Herrmann Antal, az európai híru cigánytudós, megbízást kapott a kormánytól a cigányok telepítési ügyével kapcsolatos országos rendelkezések végrehajtásának ellenőrzésére s minden ide vonatkozó javaslat előterjesztésére.

Váci hírek. A *Borbély S. nevére* tett Karácsonyi-alapítvány aug. utolján 1139.12 K-t tett ki. — *Hoppe Lipót,* a váci sn.-intézetnek 1875-ben volt rajztanára, mint nyugalmazott polgári iskolai rajztanár, 66 éves korában május hó folyamán meghalt. — *A váci tanári testület* fogadott ünnepe, a Cházár András emlékezetére szentelt Cházár-ünnepély — a háború miatt — az idén is elmaradt. — *Az intézetnek* 1891-ben végzett 7 növendéke közül öten 25 éves találkozóra jöttek össze június hó 22.-én

Vácón. (Toman Arnold, Vaszary László, Varga Géza Bpestről, Doszkoes János Mohácsról és Horba József Vácraól.)

Ügyünkről, rólunk és mi. 1. *A háború siketei, némái, siketnémái és hibásan beszélői.* Irta Istenes Károly, a gyógypedagógiai képző előadó tanára. Ára 1 korona. A jövedelem a fent említett katonáké. Kiadja a „Magyar Gyógypedagógia“. Budapest, 1916. Nyom. Breuer Ármin könyvnyomdájában, V., Visegrádi-utca 23. 38 lap. (A M. Gy. 1916. februárjában „Háború és gyógypedagógia“ címen rendezett előadássorozatának első két előadása.) 2. Drozdy Győző: A beszédhibások tanításának módszertana. (Népművelés, 1916. 4., 5., 6.) 3. Szobolovszky I.: A beszéd fonetikai művelése. (Egészség, 1916. 9. sz. 343. l.)

Képzőkön az 1915—16. év végén hatan tettek szakképesítői: Pánczél I. (katona), Haberstroh J., Baranyay G. (katona), Gurszky E., Schnell J. és Magyar L. Négy I. éves közül három alapvizsgázott.

A fővárosi paedagógiai könyvtár könyvjegyzéke I. rész. Neveléstudomány c. 208 l. terjedelmű könyv most jelent meg könnyen áttekinthető beosztással. Ez intézményt, melyre méltán büszke lehet hazánk fővárosa, figyelmébe ajánljuk kartársainknak. (VIII., Mária Terézia-tér 8. Az olvasótermet, mely nyitva van minden hétköznap d. e. 9—1-ig és d. u. 4—8-ig, mindenki díjtalánul látogathatja. A fővárosban működő kartársak házi használatra is kaphatnak kölcsön könyveket.) Könyvtárolomány 15.000 kötet s ebből 8000 pedagógiai, 7000 a különféle tanulmányok és művészetek köréből való.

Méhészeti berendezéseket adományozott egyes intézeteknek a m. kir. földművelésügyi miniszter. — *Történelmi szemléltető képeket* ajánldozott a VKM. az összes intézeteknek.

Siketnémák Egyesülete. Az Izr. Siketnémák Orsz. Intézetének volt növendékei máj. hó 14.-én a Pesti Izr. Hitközség üléstermében tartott gyűlésükön elhatározták, hogy „Izr. siketnémák orsz. intézete volt növendékeinek országos önszegélyző egyesülete“ címen egyesületet alakítsanak, melynek céljai a következők: munkanélküli tagok segélyezése, rokkant vagy öreg kora miatt munkaképtelenné vált tagok segélyezése, a tagok özvegyeinek segélyezése, szegény tagok gyermekeinek és árváinak felruházása, tanoncok művelődéséről és eltartásáról való gondoskodás, valamint lap és az egyesület helyiségeinek fentartása. Ügyvezető elnökké Breuer Á., titkárrá Nógrádi F., pénztárossá Biermann S., ellenőrré Bogdán B., választmányi tagokká Hertzka G., Rózsa E., Kanizsai D. sn. int. tanárok, Gergely B., Löwenstein V., Mandel J., Nemes J., Sohr A., Waktor A. és Weisz L. választattak meg.

Az alapszabályokat csak háború után fogják a belügyminisztériumhoz felterjeszteni. Pártoló tagsági díj évenként 5 kor., alapító tagsági díj egyszersmindenkorra 50 kor. Felvilágosítással szolgál Breuer Ármin (Bpest, V., Visegrádi-utca 23.)

Vak tanító. Görlitz városa nem bocsátotta el szolgálatából egyik, a háborúban megvakult tanítóját, hanem megengedte, hogy felesége jelenlétében továbbra is taníthasson hittant, történelmet és éneket. (Népművelés, 1916. 6.)

A M. S. O.-nak e füzete 1916. okt. 31-én jelent meg. A következő számba dec. közepéig kérem a tudósításokat.

Az izr. snk. orsz. intézete testületének anyagi ügyei. A székesfővárosi közigazgatási bizottság 2232/1915. sz. a. végzésében kimondotta, hogy a siketnéma-intézet tanerői ugyanolyan javadalmazásban részesülnek, mint a hitközség polgáriskolai tanárai. Ezen — eddig még végre nem hajtott — döntés szerint a testület fizetési előmenetele a következő volna:

Szolgálati év	Törzsfizetés	Lakbér	Korpótlék	J e g y z e t
1—3	2400	900	—	
4—7	2880	1000	—	
8—40	3600	1200	—	
13—17	—	—	300*	*5 évenként 300 K.
18—22	—	—	300	
23—27	—	—	300	
28—32	—	—	300	
33—37	—	—	300	
38—40	—	—	300	

Itt említjük meg, hogy az intézeti előljáróság a tantestület tagjainak az 1915—16. tanévre drágasági pótléket szavazott meg, még pedig a családos (gyermekes) tanároknak fizetésük (törzsfizetés és korpótlék együtt) 25%-át, a gyermekteleneknek 20%-ot és a nőtleneknek, meg a nő-kartársaknak 10%-ot.

Változás állott be a testület nyugdíjellátásában is. Az 1914. XXXVI. t.-e. ugyanis kivette a nem állami gyógypedagógiai tanárokat az orsz. tanítói nyugdíjalap kötelékéből és az orsz. tanári nyugdíjegyületbe sorozta őket. A törvény végrehajtásának munkája azonban még nincs befejezve és az most történik a miniszteriumban. R.

Süketítő hallókészülék. A budapesti kir. ügyészség csalással vádolja a Termó nevű készülék terjesztőit, amely Krenska G. egyetemi tanár, fülspecialista véleménye szerint csak káros hatású; gennyes, lobos bántalmakat okoz a fülben és csak akkor ad megkönnyebbülést, ha kivesszük a fülből. Százakra megy azok száma, akik a készülék használatát sínylik. (A B. H. 1916. júl. 21.-i „Kuruzslók a csavargó bíróságon“ e. közleménye után.)

A „Siketnéma-intézeti tanárok orsz. egyesületének“ kiadványai:

1. „Magyar Siketnéma-Oktatás“. Havi folyóirat. XVIII. évfolyam. Egy évre 12 K. Az első négy évfolyam ára à 25 K, de ezek csak annak adhatók el, aki az eddigi évfolyamokat mind megveszi. 2—3. *Évkönyv 1903. Évkönyv 1904.* Szerkesztette: Bihari Károly egyesületi titkár. Tartalma: az egyesület működése, közgyűlése, értekezések. (1—1 példány 50 fillér). 4. *Juan Pablo Bonet: A betűknek elcmeikre való felbontása és a némák beszédre való tanításának művészete.* Madrid, 1620. Fordította Adler Simon (2 K.) 5. *Nagy Péter: Fonétizáló állvány és asztalka.* (Ismertetését l. M. S. O. 1912. 7. sz. 144. oldal). 1 drb. állvány keményfából 32 K (10 drb. 300 K);

fenyőfából, olajfestéssel vagy barnára pácolva 27 K (10 drb. 240 K); 1 drb. asztalka keményfából 54 K (10 drb. 490 K); fenyőfából 42 K (10 drb. 360 K). A szállítási díjat és a csomagolást utánvétellel a megrendelő fizeti; ez utóbbi önköltségi árban számítatik és a küldemény értékének 4—5%-ánál több nem lehet. 6. Záborszky Árpád: *Képek a tornatanításhoz.* (Tollrajz). Egy sorozat (18 tábla) 15 K. 7. Kegler F.: *Adatok a S. T. O. E. 10 éves történetéhez.* Ára 25 fillér. 8. Dr. Náray-Szabó Sándor képe. (50 fillér). 9. *A mássalhangzók (konzonások) kifejlesztése a siketnémák I. (artikulációs) osztályában.* Utmutatás a siketnémák iskolájának gyakorlati hangfiziológiájához. Irta: Stern O. Fordította és a magyar vonatkozású részekkel ellátta Váradi Zs. (2 K). 10. *Gácsér J. emlékfüzet.* (30 fillér). 11. Cházár András képe. Kromópapiroson 50 f, kartonon 1 K. E kiadványok megrendelhetők a „Magyar Siketnéma-Oktatás” szerkesztőségében (Körmöcbánya, Snk. intézete). Egy koronáig bélyeg is küldhető.

*

De l'Épée: „A siketnémák oktatása methodikus jelek által” és „A siketnémák beszédtanításának művészete” c. munkáinak kiadása előkészítés alatt van. E két művet Szabó Imre, a snk. bpesti áll. intézetének v. hittanára fordította. Előjegyzéseket e két műre is elfogadunk.

Szerkesztői üzenetek. *Figyelmes olvasó.* A napilapok közül „Az Újság”-gal vagyunk csereviszonyban (Bpest, VII., Rákóczi-út 54.). — N. P. Várom a jelzett dolgot. — Gy. A. Az ötödéves pótlékszabályzat (4869/1900. eln.) kiegészítését kellene kérnünk. — Alapító. Ugy lesz! — M. A. Kösznööm. Máskor is számítok Reád. — V—s J. Remélem, múlt volt a baj. — Sch. F. Köszönet.

Tartalom: Jegyzőkönyv közgyűlésünkről. — Hivatalos rész: Két választm. gyűlés jul. 2. A siket katonák ügye. — Borbély S.-féle irodalmi alapítvány oklevele. — Szerkesztői jelentés. — A rajz szerepe a snk. oktatásában. (Szobolovszky I.) — Ifjúsági körök szabályterve. (Gyömörey A.) — A háború és mi. (K.) — Általános pedagógia: Az iskolai testnevelés reformja. A kép, mint szemléltető eszköz. — A szegény vakok. — Lapszemle: A Mitteilungen — 1916. évi 1. sz. (Gyömörey A.) — Vegyesek: Dr. Wlassics Gy. báró. — Fáklya K. † — Herrmann A. gyásza. — Kinevezések, áthelyezések, új hallgatók. — A gyermeki intelligencia vizsgálatának részletes eredményei. — A hadiév. — Póttartalékos tanítók tiszti képzése. — Snk. debreczeni gazdasági iskolája. — Szaktanácsi gyűlések (IX. 2., IX. 27.) — Dr. Herrmann A. megbízása. — Váci hírek. — Ügyünkről, rólunk és mi: 1. Istenes K.: A háború siketei. 2. Szobolovszky I.: A beszéd fonetikai művelése. 3. Drozdó Gy.: A beszédhibások tanításának módszere. — Képzőnk vizsgálói. — A fővárosi pedagógiai könyvtár jegyzéke. — Az izr. snk. int. tanárainak anyagi ügyei. — Méhesek, képek adományozása. — Snk. egyesülete. — Vak tanító. — Süketítő hallókészülék. — Egyesületünk kiadványai. — Szerkesztői üzenetek.